

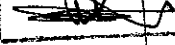
ADALET ve DALKANIN PARTISI
T.B.M.M. Grup Başkanlığı
Tarih : 15.03.2010
Sayı : 361

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanun ile Milletvekili Seçimi Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi ve gerekçesi ilişikte sunulmuştur.

Söz konusu Teklifin kanunlaşması için gereğini arz ederim.

Haluk İPEK
Ankara Milletvekili

T.B.M.M. BAŞKANLIĞI				
Yasama Komisyonu				
Esas Komisyon		Anayasa		
Tarih: 15 Mart 2010		F. No: 2/636		
Md.Y.	Müdür	D.Bşk.	S.Sek.	Gen.Sek.
16				
BAŞKAN				

GENEL GEREKÇE

Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 67 nci ve 79 uncu maddelerinde, seçimlerin, yargı organlarının genel yönetim ve denetimi altında yapılması ilkesi benimsenmiştir. Anayasanın 67 nci maddesinin 23/7/1995 tarihli ve 4121 sayılı Kanunla değişik ikinci fıkrasında; seçimler ve halkoylamasının *serbest, eşit, gizli, tek dereceli, genel oy ve açık sayım ve döküm esaslarına* göre, yargı yönetim ve denetimi altında yapılacağı hükme bağlanmıştır. Anayasanın 79 uncu maddesinin birinci fıkrasında ise; “Seçimler, yargı organlarının genel yönetim ve denetimi altında yapılır.” denildikten sonra, 31/5/2007 tarihli ve 5678 sayılı Kanunla değişik ikinci fıkrasında; “Seçimlerin başlamasından bitimine kadar, seçimin düzen içinde yönetimi ve dürüstlüğü ile ilgili bütün işlemleri yapma ve yaptırma, seçim süresince ve seçimden sonra seçim konularıyla ilgili bütün yolsuzlukları, şikayet ve itirazları inceleme ve kesin karara bağlama ve Türkiye Büyük Millet Meclisi üyelerinin seçim tutanaklarını ve Cumhurbaşkanlığı seçimi tutanaklarını kabul etme görevi Yüksek Seçim Kurulundur. Yüksek Seçim Kurulunun kararları aleyhine başka bir mercie başvurulamaz.” hükmüne yer verilmiş; aynı maddenin üçüncü fıkrasında ise; Yüksek Seçim Kurulunun ve diğer seçim kurullarının görev ve yetkilerinin kanunla düzenleneceği hükme bağlanmıştır. Anayasanın bu hükümlerine göre; seçim kurullarına, biri seçimlerin yönetimini sağlamak diğeri de itiraz ve şikâyetleri inceleyerek karara bağlamak üzere, iki türlü görev ve yetki verilmiştir. Bunlardan birincisi idarî, ikincisi ise yargısal niteliktedir.

Seçim sistemi ve usulü, seçim dönemi ve zamanları ile seçim çevreleri, aday olabilme ve seçilme ilkeleri ile seçim propagandası, sayım, döküm ve sonuçların alınması, seçim yasakları, yaptırımlar, itirazlar ve bunların karara bağlanması gibi çeşitli konular, 298 sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanun, 2839 sayılı Milletvekili Seçimi Kanunu ve 2972 sayılı Mahalli İdareler ile Mahalle Muhtarlıkları ve İhtiyar Heyetleri Seçimi Hakkında Kanun ve 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanununda ayrıntılı biçimde düzenlenmiştir.

Seçim Kurullarının görev ve yetkileri; 298 sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanun, 2839 sayılı Milletvekili Seçimi Kanunu ve 2972 sayılı Mahalli İdareler ile Mahalle Muhtarlıkları ve İhtiyar Heyetleri Seçimi Hakkında Kanun ile belirlenmiştir.

298 sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanunun 1 inci maddesine göre, “Özel kanunlarına göre yapılacak milletvekili, il genel meclisi üyeliği, belediye başkanlığı, belediye meclisi üyeliği, muhtarlık, ihtiyar meclisi üyeliği, ihtiyar heyeti üyeliği seçimlerinde ve Anayasa değişikliklerine ilişkin kanunların halk oyuna sunulmasında bu Kanun hükümleri uygulanır.”

298 sayılı Kanun, zaman içinde yapılan kimi değişikliklerle, bugüne kadar 1 inci maddede belirtilen tüm seçimlerde ve halkoylamalarında uygulanan usul kanunu olma özelliğini hâlen devam ettirmektedir. Ancak, yaklaşık 50 yıldır uygulanmakta olan bu Kanunun, güncel gelişmeler karşısında yetersiz kalması doğal olduğu gibi, bazı hükümleri de, özel kanunlarda yapılan düzenlemeler nedeniyle uygulanamaz hale gelmiştir. (Örneğin 298 sayılı Kanunun 78 inci maddesi gibi)

Seçim zamanında, propaganda ve seçim yasakları konusunda uygulanacak hükümler, 298 sayılı Kanunda yer almaktadır. Anayasa Mahkemesine göre, “Seçim çalışmalarının, özellikle propagandanın Anayasasının 67 nci maddesinin güvencesi altında bulunduğu kuşkusuzdur. Propaganda, seçimin vazgeçilmez bir ögesidir. Propagandanın, demokratik toplum düzeninin gerekleriyle bağdaşmayacak biçimde sınırlandırılması, Anayasaya açık bir aykırılık oluşturmaz.” (AYMK. E.1987/23, K. 1987/27, T. 9/10/1987)

Seçim propagandası, 298 sayılı Kanunun Üçüncü Bölümünün İkinci Kesiminde, 49 ilâ 66 ıncı maddeleri arasında düzenlenmiştir. Bu maddelerde, siyasi partilerin açık ve kapalı yer toplantıları, hoparlörle propaganda, el ilânı, duvar ilânı, afiş ve benzeri yöntemlerle propaganda, radyo ve televizyonda propaganda ile ilgili usul ve esaslara yer verilmiş, ayrıca, bir kısım propaganda yasakları da hükme bağlanmıştır. Ancak örneğın, internet, cep telefonu, sabit reklam panoları (bilboardlar), görüntülü yayın yapan dijital reklam panoları veya yazılı basın yoluyla propaganda gibi yöntemlere veya günün teknolojik imkanlarından yararlanılarak yapılabilecek diğer propaganda yöntemlerine Kanunda yer verilmemiş, bu boşluk Yüksek Seçim Kurulu tarafından doldurulmaya çalışılmıştır.

Propaganda, demokratik iradenin sağlıklı biçimde oluşumuna katkıda bulunan, seçimin vazgeçilmez bir ögesidir. Öngörülen değişlikle, siyasi partilerin ve bağımsız adayların serbestçe propaganda yapabilmesine imkan verecek nitelikte bazı düzenlemeler yapılmaktadır.

Bu bağlamda;

1) Seçim zamanlarında, siyasi partiler ve bağımsız adaylar tarafından belli şartlarla seçim büroları açılabilmesi imkânı getirilmek suretiyle, siyasi parti ve adayların seçmenlerle zaman zaman bir araya gelerek, görüş ve düşüncelerini paylaşması, bu sayede demokratik bilincin ve seçmenin iradesinin oluşumuna katkıda bulunulması, öte yandan, siyasi parti ve adayların seçim çalışmalarını daha kolay ve serbestçe yürütebilmesi sağlanmıştır.

2) Siyasi parti ve adayların, günün teknolojik imkânlarına göre, modern iletişim teknikleri ile de propaganda yapabilmeleri, parti ve adayların programlarını, görüş ve düşüncelerini daha etkili ve kolay biçimde vatandaşlara ulaştırabilmelerine ve böylece seçmen iradesinin sağlıklı biçimde oluşumuna olumlu katkıda bulunmak amacıyla, siyasi partilerin ve bağımsız adayların oy verme gününden önceki gün saat 18.00'e kadar gazete, dergi ve benzeri yazılı basın ve yayın araçları veya internet ortamında kendilerini tanıtıcı, görüş ve düşüncelerini açıklayıcı nitelikte sözlü, yazılı, görüntülü, sesli veya sair suretlerle propaganda yapabilmesine olanak sağlanmakta, ayrıca, vatandaşların taşınabilir telefonlarına veya elektronik posta adreslerine sesli, görüntülü veya yazılı mesaj göndermek suretiyle de seçim propagandası yapılabilmesi öngörülmektedir.

3) Siyasi parti ve adayların, oy verme gününden önceki gün saat 18.00'e kadar kendilerini tanıtıcı nitelikte broşür, el ilânları, parti bayrağı, poster veya afiş gibi matbuat, ses ve görüntü içeren CD, DVD gibi taşıyıcı materyaller ile üzerinde kendilerine ait reklam veya ilân bulunan ve her biri için değeri 5 Türk Lirasını geçmeyen tanıtım malzemelerini dağıtabilecekleri hükme bağlanmaktadır.

4) Siyasi parti ve adayların, belediyeler veya özel kişilere ait sabit ilân ve reklam yerlerinden yararlanma şartları düzenlenmekte, bu yerlerde propaganda süresi 30 güne çıkarılmaktadır. Ayrıca, bu süre içinde, vatandaşların da, konutlarına, işyerlerine veya taşıtlarına partilere veya adaylara ait bayrak, afiş veya poster gibi tanıtıcı dokümanları asabilme imkanı da getirilmektedir.

5) Seçimin başlangıç tarihinden itibaren oy verme gününü takip eden güne kadar, siyasi partiler, bağımsız adaylar, vatandaşlar veya herhangi bir kurum veya kuruluş tarafından, 60 ıncı maddede belirtilen yerlerin dışında, örneğın, cadde ve sokaklara, viyadük, tünel, köprü üstleri, alt veya üstgeçit, kamu veya özel kişilere ait bina yüzeyleri veya duvarları gibi ilân ve reklam yapmaya elverişli her türlü kamu veya özel kişilere ait yerlere, ilân ve reklam içeren afiş, poster, pankart veya parti bayrağı gibi malzemeler asılması, yapıştırılması veya teşhirinin yasak olduğu, bu hükme aykırı biçimde asılan veya yapıştırılan ilan ve reklamların kaldırılacağı ve masraflarının ilgisinden tahsil edileceğı hükme bağlanmaktadır. Bu hükümle, çevre ve görüntü kirliliğının önlenmesi amaçlanmaktadır.

Yapılan düzenlemede, bir diğer yenilik ise, sandık alanı ve sandık çevresi ayrımıdır. Sandık kurulunun görev yaptığı yer merkez olmak üzere 100 metre yarıçaplı alan sandık alanı; sandık kurulunun görev yaptığı yer merkez olmak üzere 15 metre yarıçaplı alan ise, sandık çevresi olarak kabul edilmiştir. 298 sayılı Kanunun 81 inci ve devamı maddelerinde, sandık alanı olarak belirlenen alanda, sandık başkanının sandık başı düzenini sağlayacağı öngörülmüştür. Ancak uygulamada görüldüğü üzere, sandıkların çok büyük bir bölümü, okulların derslik veya salonlarına konulmakta, sandık başkanı doğal olarak, sadece bu dar alandaki düzeni kontrol edebilmekte, buna karşın 100 metre yarıçaplı alanda, örneğin bu alan içinde kalan okulun bahçesinde meydana gelebilecek herhangi bir düzensizliğe müdahale edememektedir. Bu nedenle, sandık çevresi kavramı kabul edilerek, mehzaz metinlerde sandık emniyet çevresi olarak da adlandırılan bir alan, fiilen sandık kurulunun düzeni sağlamasına elverişli hukukî bir altyapıya kavuşturulmaktadır.

Sandık çevresi dışında ancak sandık alanı içinde kalan alanlarda, seçimin düzenini ve güvenliğini etkileyebilecek olaylara karşı ise, ilçe seçim kurullarınca görevlendirilen bina sorumlularının müdahale edebilmesine olanak sağlanmaktadır. Kanunun 74 üncü maddesi gereğince bina sorumlusu üçten fazla sandık kurulan yerlerde görevlendirileceğinden, sandık sayısı üçe kadar olan yerlerde (ki bu yerlerin çok büyük bir çoğunluğu köy seçim çevreleridir) sandık başkanı veya sandık kurulu, hem sandık çevresinde hem de sandık alanında yetkili olacaktır.

Yapılan düzenlemeyle, sandık alanı ve sandık çevresinde bulunabilecek kimseler belirlenmekte, ayrıca, bu alanlarda uygulanacak yasaklar da hükme bağlanmaktadır.

Öte yandan, seçme hakkı, seçimin dürüstlüğü ve seçim sonuçlarının sağlıklı ve doğru biçimde tespitine dair yeni esaslar kabul edilmektedir.

Özgürlükçü, çoğulcu parlamenter rejimlerin temelini özgür seçimlere dayandığı, işleyişinin özgür, eşit ve dürüst seçimlerden kaynaklandığı bilinen bir gerçektir. Özgür, eşit ve dürüst seçimlerin yapılamadığı bir ülkede, demokrasinin varlığından söz edilemeyeceği kuşkusuzdur. (O. Aydın, YSK. Başkanı, 1979, YSK. Kararlar Dergisi, sh.5)

Anayasa Mahkemesine göre, “Özgür ve demokratik yönetimin temeli sayılan serbest seçim hakkı, her tür etkiden uzak olarak kullanılan oylarla bir anlam ve değer taşır.” (AYMK, E. 1986/17; K.1987/11; T. 22/5/1987). Yine Anayasa Mahkemesine göre, “Demokrasinin en belirgin özelliği ve yüz akı olan seçimlerin taşıdığı yadsınmaz önem, oyların kutsal sayılan değerleri, serbestliği etkileyecek yanlış girişim ve eylemlere karşı önlem alınmasını zorunlu kılmıştır. Seçimlerin dürüstlük kurallarına uygun biçimde yapılması, Devletin başta gelen yükümlülüğüdür. Bu konuda gösterilecek özen, rejimin sağlıklı yaşama için temel koşuldur. Seçimler, demokratik düzenin başlıca kaynağı ve geçerlik göstergesidir. ...Serbest oy ilkesi, seçmenin hiçbir yasa dışı el atmaya, baskıya, tek yanlı etkiye kapılmadan oyunu kullanmasıdır. Serbest seçim, oyların bu ortamda kullanıldığı seçimdir. Baskının eylemli olması gerekmez. Oy kullanmayı etkileyecek, seçmenin özgür iradesini saptırabilecek her tür etkileme baskı sayılır. Seçmeni dolaylı da olsa, olumsuz tek yanlı etkiye açık tutacak her girişimin önlenmesi gerekir. (AYMK, E. 1987/6; K.1987/14; T. 22/5/1987)

Seçme hak ve özgürlüğü, demokratik bir devlet yönetiminin vazgeçilmez koşulları arasındadır. Anayasanın 67 nci maddesinde, bu hak ve özgürlüğü güvence altına alacak ilkeler belirlenmiştir. Nitekim Anayasa Mahkemesine göre, “Demokrasinin koşullarından birisi olan katılım, seçmen niteliğini taşıyan her yurttaşın oyunu kullanmasına olanak vermek ve bunu sağlamakla anlam kazanır. Oy kullanmayı güçleştirme, sınırlama, kimi koşullara bağlama, az ya da tümüyle olanaksız kılarak yoksun bırakma, hukuksallıkla asla bağdaşmaz.” (AYMK, E. 1995/54; K. 1995/59; T. 18/11/1995) “Demokrasilerde yalnız bir hak değil, görev de sayılan seçme hakkı, bunu, yerine getirme olanağıyla anlam kazanır... Seçim, demokrasinin kaynağı ve dayanağıdır. Demokrasiye anlam veren, onu değerli kılan ve yaşama geçiren seçimin, her yönden gölgesiz yapılması, seçmenlerin ve tüm yurttaşların yakınacağı yöntemlerden uzak

kalınmasıdır. ...Seçmen oyu, ulusal iradenin belirlenme aracıdır ve demokrasinin en doğal, en temel göstergesidir. Bu olguyu, kuşkulu ve tartışmalı duruma düşüren yöntemlere ve oluşumlara geçerlik tanınamaz.” (AYMK, E. 1994/83; K. 1994/78; T.16/11/1994)

298 sayılı Kanunun 86 ncı, 87 nci ve 94 üncü maddelerinde yapılan değişiklikle, vatandaşların seçme hakkını kullanmasını engelleyen fiilî durumlara karşı, hukukî güvenceler getirilmektedir.

Öte yandan, oy verme işlemlerinde kullanılacak oy sandıkları ile kapalı oy verme kabinlerinin, çağdaş standartlara uygun hale getirilmesine yönelik düzenlemeler de yapılmaktadır. Kapalı oy verme kabinleri bakımından, seçmenin, oyunu başkalarının göremeyeceği şekilde uygun bir ortamda kullanması sağlanarak Anayasanın 67 nci maddesinde öngörülen “gizli oy” ilkesi daha da teminatlı hale getirilmektedir.

Seçimlerde kullanılacak oy zarflarının ebatları büyütülerek, seçmenin oyunu daha kolay ve rahat kullanması sağlanmaktadır.

Yapılan düzenlemeyle ayrıca, oy sayım ve dökümüne dair ilkeler yeniden düzenlenmekte, 98 inci maddede yapılan değişiklikle, zarfların iki ve gerektiğinde üç defa sayılması esası benimsenmekte, 100 üncü maddede yapılan değişiklikle de, sayım ve döküm cetvellerinde çelişki olması halinde ikinci ve gerektiğinde üçüncü sayım yapılması esası kabul edilmektedir. 105 inci ve 106 ncı maddelerde yapılan değişiklikle, sandık sonuç tutanaklarının içeriği yeniden düzenlenmiş ve müşahitlere verilecek ilân tutanaklarının ne şekilde düzenleneceği hükme bağlanmaktadır.

Bu düzenlemelerle, sandık başı işlemlerinden kaynaklanan sorunların azaltılması amaçlanmakta, seçim sonuçlarının doğru biçimde tespiti ve bu sonuçlara parti ve adayların rahatlıkla ulaşabilmeleri imkanı getirilmektedir.

108 inci maddede yapılan değişiklikle, sandık kurullarınca düzenlenen sandık sonuç tutanaklarının, ilçe seçim kurullarınca birleştirilmesi işlemlerine dair usul ve esaslar yeniden düzenlenerek, ilçe birleştirme tutanağı imzalanmadan önce; ilçe seçim kurulunda bulunan siyasi partili üyelere birer nüsha çoğaltılarak verildikten sonra, o tutanakta birleştirilmesi yapılan sandık sonuç tutanaklarının ilçe seçim kurulunda, ilçe seçim kurulu başkanının görevlendireceği memur üyelerden biri tarafından yüksek sesle okunmak suretiyle, ilçe birleştirme tutanağına işlenen bilgilerde yanlışlık olup olmadığının denetlenmesi usulü getirilmekte, yapılan denetim işlemi sonucunda bir denetim tutanağı düzenlenerek başkan ve üyelerce imzalanması ve denetim işlemi tamamlandıktan sonra, varsa düzeltmeler yapılarak hazırlanan ilçe birleştirme tutanağının kurul başkanı ve üyelerince imzalanması ve sonuçların hazır bulunanlara sözlü olarak ilânı öngörülmektedir. Böylece seçim sonuçlarının daha sağlıklı tespiti mümkün hale getirilmektedir.

Kanunun 128 inci maddesinde yapılan değişiklikle, sandık kurulu kararlarına itirazlara ait usul ve esaslar yeniden düzenlenmekte ve itiraz süresi Salı günü saat 15.00 olarak belirlenmekte; ayrıca sandık başı iş ve işlemlerine karşı ilçe seçim kuruluna itiraz edilebilmesi için, önce sandık kuruluna şikâyet veya itirazda bulunulmuş olmasının şart olmadığı hükme bağlanmaktadır. Dolayısıyla, siyasi partiler ve adaylar, oy verme günü sandık kuruluna herhangi bir şikâyet veya itirazda bulunmamış olsalar dahi, Salı günü saat 15.00’e kadar doğrudan ilçe seçim kuruluna itirazda bulunabileceklerdir.

Ayrıca, 153 üncü maddede yapılan değişiklikle, seçimin düzenini bozmaya ve seçme hakkının kullanılmasını engellemeye yönelik suç teşkil eden davranışlara dair yaptırımlar düzenlenmektedir.

Bu amaçlarla iş bu Kanun Teklifi hazırlanmıştır.

MADDE GEREKÇELERİ

MADDE 1- Maddeyle, seçim zamanlarında siyasi partiler ve bağımsız adaylar tarafından açılacak "seçim büroları"nın açılma usul ve esasları düzenlenmektedir.

Uygulamada bu tür büroların seçmenlerle siyasi parti ve adayların zaman zaman bir araya gelerek görüş ve düşüncelerini paylaşmasına, bu sayede demokratik bilincin ve seçmenin iradesinin oluşumuna katkıda bulunduğu, öte yandan siyasi parti ve adayların seçim çalışmalarını daha kolay ve serbestçe yürütülebilmesine katkı sağladığı bilinmektedir.

Nitekim geçmiş yıllarda yapılan seçimlerde, Yüksek Seçim Kurulu tarafından idari prosedüre ve seçim yasalarına uymak koşuluyla seçim irtibat bürosu ya da aday irtibat bürosu açılmasında bir sakınca olmadığı yolunda kararlar verilmiş olmasına rağmen, konunun yasal olarak düzenlenmemiş olmasından dolayı zaman zaman hukuki sıkıntılar yaşandığı da görülmüştür. Bu nedenle seçim bürolarının açılma şartları düzenlenmek suretiyle, yaşanabilecek hukuki sıkıntıların giderilmesi aynı zamanda siyasi parti ve adaylarında demokratik seçim yarışında kendi görüş ve düşüncelerini seçmenlerle paylaşabileceği demokratik platformlar oluşturulması amaçlanmıştır.

Seçimlere katılma yeterliğine sahip olan ve o il, ilçe ve belde seçim çevresinde seçime katılan siyasi partiler seçimin başlangıç tarihinden itibaren, bağımsız adaylar ise adaylıklarının kesinleşmesinden itibaren seçime katıldıkları seçim çevresinde seçim bürosu açabileceklerdir.

MADDE 2- Maddeyle, 298 sayılı Kanunun 50 nci maddesinin son fıkrasında yapılan değişiklikle açık yerlerde yapılacak toplu sözlü propaganda süresi yeniden düzenlenmiştir.

MADDE 3- Maddeyle, seçime katılma yeterliğine sahip olan siyasi partilerin seçimin başlangıç tarihinden, itibaren seçim propaganda süresinin sona erdiği ana, yani oy verme gününden önceki gün saat 18.00' e kadar gazete, dergi vb. yazılı basın ve yayın araçları veya internet ortamında kendilerini tanıtıcı, görüş ve düşüncelerini açıklayıcı nitelikte sözlü, yazılı, görüntülü, sesli veya sair suretlerle propaganda yapabilmesine olanak sağlanmaktadır. Öte yandan, vatandaşların taşınabilir telefonlarına veya elektronik posta adreslerine sesli, görüntülü veya yazılı mesaj göndermek suretiyle de seçim propagandası yapılabilmesi öngörülmektedir.

Propaganda, demokratik iradenin sağlıklı biçimde oluşumuna katkıda bulunan, seçimin vazgeçilmez bir ögesidir. Anayasa Mahkemesinin 9/7/1987 tarihli ve E. 1987/23, K. 1987/27 sayılı kararında da vurgulandığı üzere, seçim çalışmalarının, özellikle propagandanın Anayasa'nın 67 nci maddesinin güvencesi altında bulunduğu kuşkusuzdur. Propagandanın demokratik toplum düzeninin gerekleriyle bağdaşmayacak biçimde sınırlanması Anayasaya açık bir aykırılık oluşturur.

Partilerin ve adayların kamuoyu oluşturma bakımından çeşitli propaganda usulleri ile faaliyette bulunması mümkündür. Siyasi parti ve adayların günün teknolojik imkanlarına göre modern iletişim teknikleri ile de propaganda yapabilmeleri, parti ve adayların programlarını, görüş ve düşüncelerini daha etkili ve kolay biçimde vatandaşlara ulaştırabilmelerine ve böylece seçmen iradesinin sağlıklı biçimde oluşumuna olumlu katkıda bulunacaktır.

Siyasi partilerin kendi üyelerine bilgi veya propaganda amaçlı sesli, görüntülü veya yazılı mesajlar göndermelerinin seçim zamanı içinde ve dışında her zaman serbest olduğundan ayrıca düzenlenmesine gerek görülmemiştir.

MADDE 4- Partilerin ve adayların kamuoyu oluşturma bakımından çeşitli propaganda usulleri ile faaliyette bulunması mümkündür. Bunlardan biride siyasi parti ve adayların kendilerini tanıtıcı, görüş ve düşüncelerini açıklayıcı veya reklamlarını yapmaya yönelik yayınlar ve malzemeler dağıtabilmesidir.

Maddeyle seçime katılan siyasi partilerin ve adayların seçimin başlangıç tarihinden, seçim propaganda süresinin sona ermesine yani oy verme gününden önceki gün saat 18.00' e kadar, kendilerini tanıtıcı veya reklamlarını içeren nitelikte broşür, el ilanları, parti bayrağı, poster veya afiş gibi matbuat ile ses ve görüntü içeren CD, DVD gibi taşıyıcı materyaller dağıtılabilmeleri veya bunları üçüncü şahıslar vasıtasıyla dağıtılabilmeleri hükme bağlanmaktadır.

Öte yandan, siyasi partiler ve bağımsız adayların, üzerinde kendilerine ait reklam veya ilân bulunan ve her biri için değeri beş Türk lirasını geçmeyen kalem, anahtarlık, ajanda, şapka, çanta, tişört ve benzeri tanıtım malzemelerini dağıtabileceği veya dağıtılabilecekleri de düzenlenmiştir.

Maddede belirtilen propaganda amaçlı yayın veya malzemeleri dağıtacak kimselerin onsekiz yaşını doldurmuş olması şarttır.

MADDE 5- Maddeyle siyasi partilerin, genel merkez, il, ilçe ve belde binalarına her zaman, seçim bürolarına ise seçimin başlangıç tarihinden itibaren seçim propaganda süresinin sona erdiği tarihe kadar; parti bayrağı, afiş, poster, pankart ve benzeri malzemeleri asabileceği, yapıştırabileceği ve teşhir edebileceği öngörülmekte, ayrıca siyasi parti ve adayların, miting alanları ve meydanlar gibi açık veya kapalı yer toplantıları ile taşıtlarında, parti bayrağı, afiş, poster, pankart ve benzeri ilân ve reklam malzemesi kullanmasının serbest olduğu hükme bağlanmaktadır.

Öte yandan mitinglerin yapıldığı alanların çevresindeki güzergahlarda toplantı bitimine kadar siyasi parti ve adayların bayrak, poster, afiş vb. tanıtım malzemelerini kullanabilmesine imkan sağlanmıştır.

Yukarıda belirtilen yerler dışında seçim zamanında propaganda ilân ve reklam malzemeleri, ancak, maddede teferruatlı olarak belirtilen usul ve esaslara göre seçim kurullarınca gösterilecek yerlere asılabilecektir.

Bu maddede belirtilen ilân ve reklam malzemeleri, oy verme gününden önceki otuzuncu günden itibaren oy verme gününden önceki gün saat 18.00' e kadar asılabilecek veya yapıştırılabilecek, bu saatten sonra birinci fıkrada belirtilen yerler dışında hiçbir suretle asılamayacak, yapıştırılamayacak ve teşhir edilemeyecektir.

MADDE 6- Maddede yapılan değişiklikle, çevre ve görüntü kirliliğinin önlenmesi amacıyla, seçimin başlangıç tarihinden itibaren oy verme gününü takip eden güne kadar olan süre içinde, siyasi partiler, bağımsız adaylar, vatandaşlar veya herhangi bir kurum veya kuruluş tarafından, 60 ıncı maddede belirtilen yerlerin dışında örneğin, cadde ve sokaklara, viyadük, tünel, köprü üstleri, alt veya üstgeçit, kamu veya özel kişilere ait bina yüzeyleri veya duvarları gibi ilân ve reklam yapmaya elverişli hertürlü kamu veya özel kişilere ait yerlere ilân ve reklam içeren afiş, poster, pankart veya parti bayrağı gibi malzemeler asılması, yapıştırılması veya teşhirin yasak olduğu, bu hükme aykırı biçimde asılan veya yapıştırılan ilân ve reklamların kaldırılacağı ve masraflarının ilgilisinden tahsil edileceği hükme bağlanmıştır.

Öte yandan, seçimin başlangıç tarihinden oy verme gününü takip eden güne kadar; kamu hizmetlerinde kullanılan hava, kara, deniz ve raylı şehiriçi veya şehirdışı toplu taşıma taşıtlarının üzerinde veya bu taşıtların içerisinde yer alan görüntülü veya sesli yayın araçları veya ilân veya reklam yapıştırılan yerlerde, siyasi propaganda içeren ilân, reklam ve yayın yapılamayacağı ve bu taşıtların yolcu indirip bindirdiği (metro veya tren istasyonları, otogar, havaalanı, iskelelerin kapalı alanları gibi) kapalı alanlarda da bu yasağın uygulanacağı hükme bağlanmaktadır.

Maddede belirtilen yasaklarla ilgili işlem yapma yetkisi, seçimin başlangıç tarihinden itibaren oyverme gününden önceki otuzuncu güne kadar mülki makamlara, son otuz gün içinde ise, ilçe seçim kurullarına ait olacaktır. Belediyeler, bu maddede belirtilen yetkili mercilerin talebi üzerine, kanuna aykırı biçimde asılan ilân ve reklamların kaldırılması için gerekli araç, gereç ve personeli sağlamakla yükümlüdür.

MADDE 7- Maddeyle, 298 sayılı Kanunun 68 inci maddesine eklenen fıkralar ile oy verme işlemlerinde kullanılacak oy sandıkları ile kapalı oy verme kabinlerinin standartları belirlenmektedir.

Seçimlerde halen kullanılmakta olan ahşap oy sandıkları belirli bir standarda sahip olmadığı gibi, bunların çoğu yıpranmış olup görüntü estetiğinden de yoksundur. Getirilen düzenleme ile oy sandıklarının maddede belirtilen ve gerekli hallerde Yüksek Seçim Kurulunca belirlenecek standartlara göre hazırlanarak seçimlerde kullanılması amaçlanmaktadır.

Öte yandan, 298 sayılı Kanunun 75 nci ve 76 ncı maddelerinde, sandık kurullarının, oy serbestliğini ve gizliliğini sağlayacak şekilde, yeteri kadar kapalı oy verme yeri hazırlayacağı; kapalı oy verme yerinin içerisi dışardan gözetlenemeyecek ve oy pusulasını seçmenin inceleyip zarfa koyabileceği şekil ve nitelikte olması öngörülmüş olmasına rağmen, uygulamada bu hükmün aksine, kapalı oy verme kabinlerinin bir standardı olmadığı, çoğu sandıkta karton kutulardan yararlanılarak ve kapalılığı sağlamayacak nitelikte basit kapalı oy verme yerleri kullanıldığı bilinen bir gerçektir. Oysa kapalı oy verme yerlerinin seçmenin oyunu serbestçe kullanmasına ve oyun gizliliğini sağlamaya elverişli, dışarıdan müdahalelere imkan vermeyecek nitelikte olması, seçimin düzeni ve dürüstlüğü açısından da önemlidir. Bu sebeple, getirilen düzenleme ile kapalı oy verme kabinlerinin maddede belirtilen ve gerekli hallerde Yüksek Seçim Kurulunca belirlenecek standartlara göre hazırlanarak seçimlerde kullanılması amaçlanmaktadır.

MADDE 8- Maddeyle, milletvekili, il genel meclisi üyeliği, belediye meclisi üyeliği ve belediye başkanlığı seçimlerinde, bu Kanun ve özel kanunlarda yer alan hükümlere göre hazırlanacak birleşik oy pusulalarının kullanılacağı hükme bağlanmakta; seçimlerde kullanılacak oy zarflarının şekil ve standartları belirlenmektedir.

Seçimlerde kullanılacak oy zarflarının, her seçim için ayrı renkte olmak üzere, eni 15 cm boyu 21 cm olacak şekilde, Yüksek Seçim Kurulu'na hazırlattırılacağı esası kabul edilmiştir. Örneğin, büyükşehir belediye seçimlerinde bir zarfa üç oy pusulası konulduğu ve bazı seçim çevrelerinde oy pusulasının uzunluğu dikkate alındığında, uygulamada kullanılan oy zarflarının ebadının küçük olması nedeniyle, oy pusulalarının zarflara konulmasında güçlükler yaşandığı veya zarfların veya oy pusulalarının kazara yırtılması gibi sorunların ortaya çıktığı görülmektedir. Bu durum yırtılan zarfın veya oy pusulasının kimi zaman geçersiz sayılmasına yol açabilmektedir. Dolayısıyla bu sakıncaları gidermek için oy zarflarının ebadı büyütülerek seçmenin oyunu rahat ve kolayca kullanabilmesine imkan sağlanmıştır.

Ayrıca, oy zarflarının ön yüzünün sol üst köşesinde 4x4 cm ebadında Türkiye Cumhuriyeti Yüksek Seçim Kurulu amblemi bulunması öngörülerek, seçimin güvenliği açısından da ilave bir tedbir daha alınmış olmaktadır. Yüksek Seçim Kurulunun zorunlu hallerde bu maddenin amacına uygun biçimde oy zarflarının standartlarında gerekli değişiklikleri yapabileceği de kabul edilmiştir.

Öte yandan, seçimlerde kullanılacak oy zarflarının, milletvekili, belediye, il genel meclisi ve muhtarlık seçimleri için ayrı renkte belirlenmesi kabul edilerek, oylama sırasında meydana gelebilecek karışıklıkların önlenmesi amaçlanmıştır.

MADDE 9- Maddeyle, “sandık alanı” ve “sandık çevresi” kavramları tanımlanmıştır. Sandık kurulunun görev yaptığı yer merkez olmak üzere 100 metre yarıçaplı alanın “sandık alanı” olduğu, ancak özel koşulları nedeniyle ceza infaz kurumları ile tutukevlerine konulan sandıklar için sandık alanının sandık kurulu başkanı tarafından o yer şartları dikkate alınarak belirlenmesi öngörülmüştür. Sandık kurulunun görev yaptığı yer merkez olmak üzere 15 metre yarıçaplı alan “sandık çevresi” olarak tanımlanmıştır. Sandık alanı sandık çevresini de kapsayan bir kavramdır. Ancak sandık çevresinde düzenin sağlanması sandık başkanı ve sandık kuruluna aittir.

MADDE 10- Maddeyle, sandık çevresinde seçim iş ve işlemlerinin yasalara ve genelgelere uygun olarak düzen içinde yürütülmesini sağlamak bakımından öngörülen tedbirler hükme bağlanmıştır.

Sandık çevresinde düzeni sağlama yetkisi sandık kurulu başkanına aittir. Ancak sandık çevresinde alınacak tedbirler, o sandık çevresinde bulunma hakkına sahip kimselerin seçim iş ve işlemlerini takip etmelerini engelleyici veya zorlaştırıcı nitelikte olamayacaktır. Keza bu tedbirler, seçmenlerin oylarını kolay ve rahat biçimde kullanmasını ve sandık başı iş ve işlemlerinin düzen içinde yürütülmesini sağlama amacına yönelik olacaktır.

Sandık çevresinde bulunma hakkına sahip olan kimseler maddede belirtilmiştir. Bunlar, sandık kurulu başkanı ve asıl ve yedek üyeleri, adaylar, milletvekilleri, o sandık seçmen listesinde kayıtlı seçmenler, o sandıkta görevli müşahitler, bina sorumluları ve çağrı üzerine gelen görevli kolluk güçleri ile siyasi partilerin seçim kurullarına bildirdikleri itiraza yetkili kişiler ile temsilcilerdir. Seçim kurulu başkan ve üyeleri ile başkan veya kurul tarafından görevlendirilen kimselerin sandık çevrelerinde bulunması her zaman mümkün olacağından ayrıca maddede belirtilmesine gerek görülmemiştir. Diğer yandan, medya mensuplarının, meslek mensubu olduklarını belgelemeleri halinde, sandık çevresinde, sandık başı işlemlerine engel olmamak şartıyla, haber amacıyla görüntü ve bilgi elde etmeleri serbest bırakılarak, aynı zamanda seçimlerin şeffaf bir ortamda yapılmasına da katkı sağlanmış olacaktır. Ancak, medya mensupları da sandık başında alınan tedbirlere ve yasaklara uymak zorundadır.

Sandık başkanı, sandık çevresinde seçmenin oyunu tam bir serbestlikle ve gizli şekilde kullanmasına veya sandık kurulunun görevini yapmasına engel olmaya kalkışanları yada oy verme, oyların sayım ve dökümü veya tutanaklara geçirilmesi ve ilanı gibi tüm sandık başı iş ve işlemlerinin düzenini bozmaya kalkışanları uyararak bu hareketleri derhal önleyecektir. Uyarıyı dinlemeyen kimse, başkan tarafından kolluk gücü çağrılarak sandık çevresinden uzaklaştırılacaktır.

Sandık kurulu başkanının, maddede belirtilen yasaklara aykırı davranarak sandık düzenini bozan kimselere karşı, uyarı görevini yapmaması halinde, sandık kurulu karar alarak yasaklara uymayan kimseyi uyarabilecek ve bu kişinin davranışını devam ettirmesi halinde kolluk gücünü çağırarak sandık çevresinden uzaklaştırabilecek ve bu durumu derhal ilçe seçim kurulu başkanına bildirecektir.

Sandık çevresinde, sandık kurulunun oluşumundan itibaren oylama öncesinde, oylama sırasında veya oylama sonrasında, seçmenlere, sandık kuruluna veya sandık çevresinde bulunan kimselere karşı cebir, şiddet veya tehdit kullanarak sandık başı düzenini bozmaya kalkışanlar, sandık başkanı veya üyelerden herhangi biri tarafından derhal kolluk güçleri çağrılmak suretiyle sandık çevresinden uzaklaştırılacak, bu kimseler hakkında cezai işlem yapılmak üzere tutanak tutulacaktır.

Ceza infaz kurumları ve tutukevlerinde yukarıda sayılan tedbirlere uymayanlar cezaevi idaresinin görüşü alındıktan sonra güvenliği zayıflatmayacak şekilde uygulama yapılarak sandık çevresinden dışarı çıkarılabilecektir.

Sandık çevresinde düzeni sağlamak üzere bu madde uyarınca çağrılacak kolluk güçleri, başkanın talebine veya kurulun kararına uymak ve ilgili hakkında gerekli işlemleri yapmak zorundadırlar.

Sandık kurulunun görev yaptığı ve oylama işlemlerinin yürütüldüğü derslik veya salonda, sandık kurulu başkan ve üyelerinin görevi gereği yapacağı görüşmeler dışında, cep telefonu ile görüşme yapılması yasaklanmak suretiyle, seçimin düzeni ve dürüstlüğüne gölge düşürebilecek ve etkilenmelere veya tartışmalara yol açabilecek davranışlar önlenmiş olacaktır.

Sandık çevresinde herhangi bir suç işlenmesi halinde, sandık kurulu, durumu tutanağa geçirerek ve ilgili hakkında işlem yapılmak üzere kolluk güçlerini çağıracaktır.

İlçe seçim kurulu başkanı, sandık çevresinde sandık başı iş ve işlemlerinin düzen içinde yürütülmesini sağlayacak tedbirleri alacaktır. Sandık kurulları, mülki ve idari makamlar bu hususlarda, İlçe Seçim Kurulu başkanınca verilen talimatlara uymak zorundadır.

MADDE 11- Maddeyle, sandık çevresi dışında ancak sandık alanı içinde seçimin düzen içinde yürütülmesi ve güvenliği amacıyla alınacak önlemler ile uyulacak yasaklar düzenlenmektedir.

Sandık alanı sandık çevresini de kapsamakla birlikte, sandık çevresinde düzenin sağlanması sandık başkanı ve sandık kuruluna ait olacaktır. Ancak, sandık çevresi dışında ve fakat sandık alanı içinde bu Kanunda gösterilen yasaklara aykırı davranışlar olması veya suç işlenmesi halinde, bina sorumlusunun çağıracağı kolluk güçleri tarafından gerekli işlem yapılacaktır. Bina sorumlusunun bulunmadığı sandık sayısı üçten az olan yerlerde bu yetkiler, sandık başkanı veya sandık başkanının görevlendireceği sandık kurulu üyesi tarafından kullanılacaktır.

Maddede sandık alanında bulunma hakkına sahip olan kimseler belirtilmiştir. Buna göre, sandık alanında, sandık çevresinde bulunma hakkına sahip kimseler bulunabilecektir. Bunlar, sandık kurulu başkanları ile asıl ve yedek üyeleri, adaylar, milletvekilleri, seçmenler müşahitler, bina sorumluları ve seçimin güvenliğini sağlamakla görevli kolluk güçleri ile siyasi partilerin il ve ilçe seçim kurullarına bildirdikleri itiraza yetkili kişiler ile temsilcilerdir.

Seçim kurulu başkan ve üyeleri ile başkan veya kurul tarafından görevlendirilen kimselerin sandık çevrelerinde bulunması her zaman mümkün olacağından ayrıca maddede belirtilmesine gerek görülmemiştir. Diğer yandan, medya mensuplarının, meslek mensubu olduklarını belgelemeleri halinde, sandık alanına girmeleri mümkün olacaktır.

Sandık alanına sadece seçimin güvenliğini sağlamakla görevli kolluk güçleri ve bunların amirleri üniforma ve silahla girebilir. Bunların dışında, seçimin güvenliğini sağlamakla görevli olmayan kolluk güçleri ile özel güvenlik görevlileri, köy korucusu, belediye zabıtalı gibi görevliler de dahil resmî üniforma taşıyan hiç kimse sandık alanına giremez. Sandık alanına seçimin güvenliğini sağlamakla görevli kolluk güçleri dışında, hiç kimse silahla giremez.

Sandık alanında hiç kimse, başkalarının görebileceği şekilde bir siyasi parti veya adaya ait rozet, amblem veya benzeri işaretler veya propaganda amaçlı yayınlar taşıyamayacak ve yazılı, sözlü veya görüntülü propaganda yapamayacaktır. Sandık alanı için öngörülen bu yasağın sandık çevresini de kapsadığı açıktır. Bu sayede, seçmen iradesinin dolaylı veya doğrudan baskı veya etki altına alınması önlenmiş olmaktadır.

İlçe seçim kurulu başkanı, seçmenin huzur ve güven içinde sandık başına gitmesi ve oyunu hertürlü baskı ve etkiden uzak olarak kullanmasını sağlamak amacıyla, sandık alanlarında güvenliği ve bu Kanunda öngörülen yasaklara uyulmasını sağlamak için gerekli hertürlü tedbiri alacaktır. Bu çerçevede sandık alanında bulunma hakkına sahip kimselerin sandık alanına serbestçe girmesini engelleyen veya güçleştiren her türlü hareketleri önleyici tedbirleri de alacaktır. Mülki ve idari makamlar bu hususlarda, İlçe Seçim Kurulu başkanınca verilen talimatlara uymak zorundadır.

MADDE 12- Maddeyle, seçimlerde oy verme yetkisi yeniden düzenlenmektedir. Buna göre, ilçe seçim kurulunca onaylı sandık seçmen listesinde yazılı her seçmen oy verme yetkisine sahiptir. Bu kanunda sayılan istisnalar dışında, sandık seçmen listesinde kaydı olmayan seçmenlerin oy kullanmalarına izin verilmeyecektir.

Uygulamada, bazı hallerde seçmen listelerinin güncelleştirilmesi işlemleri tamamlandıktan sonra, bu listelere kaydedilmesine karar verilen seçmenlerin ihmalen sandık seçmen listelerine kaydedilmemesi sonucu, anayasal bir hak olan seçme hakkını kullanmadıkları görülmektedir. Getirilen düzenleme ile kesinleşen muhtarlık bölgesi askı listelerinde adı yazılı olduğu veya bu listelere yazılması için askı süresi içinde başvurduğu ve listeye kaydedilmesine karar verildiği halde, çoğaltılarak sandık kurullarına verilen sandık seçmen listelerinde ismi yer almayan seçmenlerin, muhtarlık bölgesi askı listelerinin kesinleşmesine bakılmaksızın, ilçe seçim kurulundaki liste ile oy verecekleri sandık seçmen listesine ilave edilmelerine, ilçe seçim kurulu başkanı tarafından karar verilir ve seçmene bu yolda verilecek bir yazı ile sandık kuruluna başvurması ve listeye dahil edilmek suretiyle oy kullanmasının sağlanacağı hükme bağlanarak, seçme hakkı kanuni güvenceye bağlanmış olmaktadır.

Her seçmen, bu kanunda sayılan istisnalar dışında, hangi sandık seçmen listesinde kayıtlı ise ancak o sandıkta oy kullanabilecektir.

Bir seçmen, hangi seçim çevresinin seçmeni ise ancak o seçim çevresinde yapılan seçimler için oy kullanabilecek, başka bir seçim çevresi için oy kullanamayacaktır. Örneğin bir köy seçim çevresinde kayıtlı bir seçmen, o köyde yapılan muhtarlık seçimleri ile il genel meclisi üyeliği veya milletvekili seçimleri için oy kullanabilecek, fakat belediye seçimleri için oy kullanamayacaktır.

Bir seçmen, oy kullanma hakkına sahip olduğu her seçim türü için bir oy kullanabilecektir.

Onaylı seçmen listelerinde kayıtlı olduğu halde, oy verme gününe kadar, haklarında seçme yeterliğini kaybettiğine dair yetkili mercilerden resmî belge gelmiş bulunan seçmenler ile tutuklu sandık seçmen listesine kaydedilmiş olup da tahliye edilen veya taksirli suçlar dışında bir suçtan hüküm giyerek cezası kesinleşenlerin durumlarını gösteren resmî belge gelmiş bulunanlara, oy kullandırılmayacak ve bu husus sandık kurulunca tutanağa geçirilir.

MADDE 13- Maddeyle, 298 sayılı Kanunun 87 nci maddesine eklenen fıkralarla, oy vermek üzere sandık başına gelen seçmenin kimliğinin tespitine dair ilkeler belirlenmiştir. Getirilen düzenleme ile, üzerinde Türkiye Cumhuriyeti kimlik numarası olmayan bir kimlik ibraz eden seçmenin oy kullanabilmesi için seçmen bilgi kağıdını veya resmî makamlarca

onaylanmış kimlik numarasını ispata elverişli bir belgeyi de ayrıca ibraz etmesinin şart olduğu hükme bağlanarak, seçmenin diğer hukuki imkanlardan da yararlanmak suretiyle Anayasal bir hak olan seçme hakkını kullanması kolaylaştırılmıştır.

Ceza infaz kurumları ve tutukevindeki taksirli suçlardan hükümlü bulunanlar ile tutuklu seçmenlerin kimlikleri esasen bu idareler nezdinde tespitli olduğundan, 87 nci maddede sayılan kimlik belgeleri bulunmayan bu seçmenler için cezaevi idaresince verilmiş belgenin kimlik yerine geçeceği hükme bağlanmıştır.

MADDE 14- Maddeyle, 298 sayılı Kanunun 92 nci maddesi yeniden düzenlenerek, kapalı oy verme yerinde seçmenin uyması gereken kurallar hükme bağlanmıştır. Buna göre, oyunu kullanmak üzere kapalı oy verme yerine giren seçmen, kapalı oy verme yerinden dışarı çıkmadıkça sandık başkanı veya kurul üyeleri dahil hiç kimse oraya giremez. Ancak, seçmenin oyunu kullanması için gerekli normal süreden fazla kapalı oy verme yerinde kalması halinde, seçmen, kurul başkanı tarafından, kapalı oy verme yerine girilmeksizin makul bir süre verilerek seçmenin duyacağı şekilde uyarılır. Bu uyarıya rağmen, kapalı oy verme yerinden çıkmayan seçmen, oradan çıkarılır. Bu süre belirlenirken seçmenin yaşlı, özürü veya hamile olması durumu dikkate alınır.

Anayasanın 67 nci ve 298 sayılı Kanunun 2 nci maddeleri gereğince oyların gizli verilmesi esastır. Dolayısıyla oyun gizliliğini ihlal edebilecek her türlü davranışın önlenmesi, seçimin dürüstlüğü bakımından bir zorunluluktur. Bu itibarla, seçmenin, cep telefonu, fotoğraf veya film makinası gibi görüntü kaydedici veya haberleşme sağlayıcı cihazlarla kapalı oy verme yerine girmesi yasaklanmak suretiyle, seçmenin kullandığı oyu belli etmesine yönelik davranışlar önlenmiş olmaktadır.

Bu tür cihazlar, kapalı oy verme yerine girmeden önce kapatılarak sandık başkanına teslim edilecek ve oy kullanması bittikten sonra seçmene iade edilecektir. Ancak seçmenin bu cihazları, bir yakınına veya başka bir seçmene iradesiyle teslim etmesi de mümkündür.

MADDE 15- Maddeyle, sandık seçmen listesinde kayıtlı olmayan seçmenlerin oy kullanmasına dair usul ve esaslar düzenlenmiştir. Kanunun 86 ncı maddesine göre, her seçmen, bu kanunda sayılan istisnalar dışında, hangi sandık seçmen listesinde kayıtlı ise ancak o sandıkta oy kullanabilecektir. 94 üncü maddede yapılan değişiklikle, seçmen niteliğine sahip olan ancak görevi veya yasal durumu gereği başka bir sandıkta oy kullanma durumunda olan kimseler belirlenmiş, böylece görevi veya yasal durumları gereği başka sandıklarda bulunmak zorunda kalan bu kimselerin Anayasal hakkı olan seçme hakkını kullanabilmeleri düzenlenmiştir.

Milletvekilleri ile milletvekili adaylarının da, seçmen kütüğüne kayıtlı oldukları yerin ilçe seçim kurulu başkanından alacakları oy kullanma belgesini göstermek suretiyle, kayıtlı oldukları seçim çevresi içinde veya dışında herhangi bir sandıkta oylarını kullanabilecekleri hükme bağlanmıştır.

MADDE 16- Maddede yapılan değişiklikle, sandığın açılması ve zarfların sayılmasına ilişkin iş ve işlemler yeniden düzenlenmiştir.

298 sayılı Kanun gereğince, sandık açılmadan önce yapılması gereken "EVET" mühürlerinin torbaya konulması, kullanılmayan birleşik oy pusulaları ve zarfların sayılıp paketlenmesi ve mühürlenmesi, seçmen listelerinin kontrolü ve masa üzerinde sandıktan başka araç ve gereçlerin kaldırılması gibi iş ve işlemler tamamladıktan sonra, sandık oy verme yerinde hazır bulunanların gözü önünde ve sandık kurulu başkanı tarafından açılacaktır.

Getirilen düzenlemeyle, sayımın sağlıklı yapılabilmesini temin için zarfların iki defa sayılması esas benimsenmiştir. Buna göre, sandıktan çıkan zarflar sandık kurulu başkanı tarafından yüksek sesle iki defa sayılacak, iki sayım arasında fark olursa, üçüncü sayım yapılarak sonucuna göre işlem yapılacaktır, böylece o seçimde kullanılan toplam zarf sayısı tespit edilecektir. Bu şekilde tespit edilen zarf sayısı o seçim türüne ait özel tutanağın ilgili yerine işlenecektir.

Bütün zarflar sayıldıktan ve sonucu tutanağa işlendikten sonra, zarflar geçerli olup olmaması yönünden kontrol edilecektir. Sandık kurulunca verilen biçim ve renkte olmayan zarflar ile üzerinde ilçe seçim kurulu ve sandık kurulu mührü bulunmayan zarflar veya bir parçası koparılmış veya tamamı yırtılmış zarflar ile üzerinde seçmenin kimliğini veya oyunu kesin belli edecek şekilde imza, mühür, işaret veya yazı bulunan zarflar geçersiz sayılacaktır.

Zarfların kontrolü sırasında, itiraza uğramadan geçersiz sayılan zarflar ile geçerli olmadığı yönünde itiraza uğrayan zarflar olursa, bu zarflar daha sonra karara bağlanmak üzere başkan tarafından bir kenara ayrılacaktır. Sandık kurulu, bütün zarflar kontrol edildikten sonra itiraza uğrayan zarfları inceleyerek geçerli veya geçersiz sayılması yönünde kararını verecek, bu işlemler tamamlandıktan sonra o sandıktan çıkan geçerli ve geçersiz oy zarflarının toplam sayısı ayrı ayrı o seçim türüne ait özel tutanağın ilgili yerine işlenecektir.

Geçersiz zarflar paketlenip bağlandıktan sonra paketin üzeri mühürlenerek geçersiz zarf sayısı yazılacaktır. Bu zarflar saklanacak ve kesinlikle açılmayacaktır.

Yukarıda belirtilen işlemler yapıldıktan sonra, o sandıktan çıkan geçerli ve geçersiz zarfların toplam sayısı ile bu zarfların ait olduğu seçim türü için oy kullanan seçmen sayısı karşılaştırılır.

Toplam zarf sayısı o seçim türü için oy kullanan seçmen sayısına eşit veya eksik ise başkaca bir işlem yapılmayacak; ancak, zarf sayısı oy kullanan seçmen sayısından fazla ise; eşitliği sağlamak için önce geçersiz zarf sayısı düşülecek; geçersiz zarf sayısının düşülmesi halinde de eşitlik sağlanamıyorsa, sandık kurulu başkanı geçerli zarflar arasından eşitliği sağlayacak sayıda zarfı gelişi güzel çekerek, bu zarfları açılmadan derhal yakarak imha edecektir.

Yukarıda belirtilen işlemler bittikten sonra, geçerli oy zarfları sandığın içine tekrar konularak sayıma geçilecektir.

Bu madde uyarınca yapılan işlemlerin sonuçları ayrıca sandık tutanak defterine geçirilerek, sandık kurulu başkan ve üyeleri tarafından imzalanıp, mühürlenecektir.

Oy sandıkları, sayım ve döküm işlemleri bitinceye ve tutanaklar düzenlenip, sandık kurulu oyverme yerinden ayrılınca kadar oyverme yerinden çıkarılamayacaktır. Birden fazla seçim yapılan hallerde, bütün seçimlere ait işlemler yukarıdaki usule göre tamamlanmadan sandıklar muhafaza altına alınacak ve oyverme yerinde göz önünde muhafaza altına alınarak, dışarı çıkarılmayacaktır.

MADDE 17- Maddede yapılan değişiklikle, zarfların açılması ve oyların sayım ve dökümüne dair usul ve esaslar yeniden düzenlenmiştir. 298 sayılı Kanunun aynı konuyu düzenleyen 99 ncü ve 100 üncü maddelerinde düzenlenen hususlar esas itibariyle korunmuş olmakla birlikte, yeni düzenleme ile oyların sayım ve dökümünün sağlıklı biçimde yapılması amaçlanmıştır. Zira seçim sonrası yapılan itirazların çok büyük bir bölümü, sandık başı işlemlerinden, yani oyların sayım ve dökümü ile sandık sonuç tutanaklarına geçirilmesine dair işlemlerden kaynaklanmaktadır. Dolayısıyla bu işlemlerin sağlıklı yapılması, sayım sonuçlarının doğru olarak belirlenmesi, seçimin dürüstlüğü ilkesini gerçekleştirme açısından da zorunludur.

Oyların sayım ve dökümü, aralıksız devam edecek ve sayım ve döküme dair yapılacak itirazlar, bu işlemleri durdurmayacaktır.

Sandık kurulu başkanı, sayım ve döküm işine başlamadan önce, iki adet sayım ve döküm cetvelinin boş ve yazısız olduğunu hazır bulunanlara gösterdikten sonra, oy sayım ve dökümünün düzenini sağlamak bakımından,

- a) Bir üyeyi sandıktaki zarfları kendisine vermek,
 - b) İki üyeyi okunan oy pusulalarını sayım ve döküm cetvellerine işlemek,
 - c) Bir üyeyi okunan ve dökümü yapılan oy pusulalarını ve açılan zarfları masa üzerine düzenli biçimde yerleştirip, korumak,
- üzere görevlendirecektir.

Sayım ve döküm cetvellerini işlemekle görevli üyeler, sandık başkanının gözetiminde ilk önce birleşik oy pusulasındaki sıraya göre siyasi partilerin adlarını soldan sağa doğru sütunların yukarısındaki hanelere yazdıktan sonra, varsa her bağımsız adaya bir sütun ayırarak bağımsız adayların ad ve soyadlarını da alfabetik sırada yine sütunların yukarısındaki hanelere yazacaktır.

Bundan sonra geçerli zarfların açılıp, içinden çıkan oyların okunması işlemi yapılacaktır. Sandık kurulu başkanı tarafından görevlendirilen üye, oy zarfını sandıktan teker teker alarak başkana verecek, başkan zarfı açarak içinden çıkan oy pusulasının partilerin ve bağımsız adayların yer aldığı kısmı oy verme yerinde hazır bulunanlara göstererek birleşik oy pusulası üzerinde hangi partiye veya bağımsız adaya ait yere "EVET" mührü basılmış ise o partinin adı veya bağımsız adaya oy verilmiş ise o bağımsız adayın ad ve soyadını herkesin işitebileceği şekilde okuyacaktır. Muhtarlık seçimlerinde ise zarfın içerisinden çıkan oy pusulaları, hangi muhtar veya üyelere ait ise onların adı ve soyadı okunacaktır.

Siyasi partilerin ve bağımsız adayların aldığı ve herhangi bir itiraza uğramadan geçerli sayılan her oy, okunmasını müteakiben görevli üyeler tarafından aynı anda sayım ve döküm cetvelinde o siyasi partiye veya bağımsız adaya ayrılmış bulunan sütundaki rakamlar birden başlamak üzere sırasına göre çizilmek suretiyle ayrı ayrı işaretlenecektir. Sandık kurulu başkanı bu işlemleri sürekli denetleyecektir.

Okunan geçerli oy pusulaları ve zarfları görevli üye tarafından masa üzerinde düzenli biçimde yerleştirilip muhafaza edilecektir.

Büyükşehir belediye seçimlerinde, önce büyükşehir belediye başkanlığına ait oy pusulaları, sonra ilçe belediye başkanlığı ve daha sonra da belediye meclisi üyeliğine ait oy pusulalarının sayım ve dökümü yapılacaktır. Diğer belediye seçimlerinde ise, önce belediye başkanlığına ait oy pusulaları, sonra belediye meclisi üyeliğine ait oy pusulalarının sayım ve dökümü yapılacaktır.

Kanuna göre geçersiz sayılan oylar ile hesaba katılmayacak olan oylar veya geçerli olup olmadığı yönünden itiraza uğrayan oylar aynı şekilde hazır bulunanlara gösterildikten sonra, okunup bir kenara ayrılacak ve başkan tarafından muhafaza altına alınacaktır.

Aynı zarf içinde birden fazla oy kullanılan belediye ve muhtarlık seçimlerinde, oy zarfı içinden bir seçim türüne ait eksik oy pusulası çıkmış ise, eksik çıkan oyların hangi seçim türüne ait olduğu ve toplam sayısı, zarfların açılması bitirilip toplamı belirlendikten sonra sandık sonuç tutanağının ilgili bölümüne işlenecektir. Keza, içinden hiç oy pusulası çıkmayan boş zarf sayısı toplamı da aynı şekilde tutanağa işlenecektir.

Bütün zarfların açılıp okunması bittikten sonra; itiraz edilmeksizin geçerli sayılan ve her iki sayım ve döküm cetveline işlenen oy sayıları her siyasi parti veya bağımsız adayın sütununda işaretlenmiş son rakamlar karşılaştırılarak, her siyasi parti veya bağımsız adayın aldığı geçerli oy sayısının iki cetvelde de aynı olup olmadığı, başkan tarafından kontrol

edilecektir. Her siyasi parti ve bağımsız adayın iki döküm cetvelinde aldıkları oy sayıları aynı ise, her siyasi parti veya bağımsız adayın aldığı geçerli oylar toplanarak, itiraz edilmeksizin geçerli sayılan bu oyların toplam sayısı, o seçim türüne ait sandık kurulunca düzenlenecek özel tutanağa yazı ve rakamla işlenecek, böylece o sandıkta itiraz edilmeksizin geçerli sayılan toplam oy sayısı tespit edilmiş olacaktır.

Siyasi partilerin ve bağımsız adayların aldıkları ve iki sayım ve döküm cetveline işlenen geçerli oy sayılarında farklılık olması halinde, ikinci sayım yapılacaktır. İkinci sayımda, geçerli tüm oy pusulaları yeniden tek tek okunarak, boş ve yazısız ayrı iki sayım ve döküm cetveline işlenecektir. Bu cetvellerdeki oy sayıları aynı ise, her siyasi parti veya bağımsız adayın aldığı geçerli oylar toplanarak, itiraz edilmeksizin geçerli sayılan bu oyların toplam sayısı o seçim türüne ait sandık kurulunca düzenlenecek özel tutanağa yazı ve rakamla işlenecektir.

İkinci sayımda kullanılan sayım ve döküm cetvelinde yeralan oy sayıları da aynı çıkmazsa, yukarıdaki usulle üçüncü sayım yapılacak ve kurulun varsa siyasi partili olmayan, yoksa başkan tarafından belirlenecek üyesi tarafından tek sayım ve döküm cetveline işlenmek suretiyle sonucuna göre işlem yapılacaktır. Birden fazla sayım yapılan hallerde, bu sayımlarda kullanılan sayım ve döküm cetvellerinin üzerine, hangi sayıma ait olduğu büyük harflerle yazılarak tüm cetveller ilçe seçim kuruluna teslim edilmek üzere muhafaza edilecektir.

Açılan sandığa ait son geçerli zarf açılıp içindeki oy pusulası okunduktan sonra, sandık başkanı tarafından o sandığa ait açılmayan geçerli zarf olup olmadığı kontrol edilerek, açılan zarfların sayısı ile sandıktan çıkan ve tutanağa işlenmiş olan geçerli zarf sayısı ile karşılaştırılıp sonucu tutanak defterine işlenecektir.

Geçerli oyların sayım ve döküm cetvellerine işlenmesinden ve bunların toplam sayısının sandık sonuç tutanağına işlenmesinden sonra, hesaba katılıp katılmaması veya geçerli sayılıp sayılmaması yönünden tereddüt edilen veya itiraza uğrayan oy pusulaları sandık kurulunca ayrı ayrı değerlendirilerek karara bağlanacak ve bu karar tutanak defterine yazıldıktan sonra başkan ve üyeler tarafından mühürlenip imzalanacaktır.

Sandık kurulu kararı ile geçerli sayılan veya hesaba katılan oy pusulaları sayım ve döküm cetvelinde ait olduğu siyasi partiye veya bağımsız adaya ayrılmış bulunan sütuna işlendikten sonra, bu şekilde geçerli sayılan veya hesaba katılan oy pusulalarının toplam sayısı, o seçim türüne ait sandık sonuç tutanağının ilgili yerine işlenecektir.

Geçerli sayılmayan veya hesaba katılmayan oy pusulaları paket yapılarak bağlandıktan sonra, paketin üzeri mühürlenerek, sayısı yazılacak ve saklanacaktır. Bu oy pusulaları kesinlikle yakılmayacak, yırtılmayacak ve yok edilmeyecektir. Bunların sayısı o seçim türüne ait sandık sonuç tutanağının ilgili yerine işlenecektir.

Yukarıda belirtilen işlemler tamamlandıktan sonra, sayım ve döküm cetvelinde siyasi partilerin ve bağımsız adayların aldığı oyların toplam sayısı, kendi sütununun altına rakamla ve yazı ile yazılarak, sonuçlar orada bulunanlara başkan tarafından yüksek sesle ilân edilecektir. Bu ilandan sonra, sayım ve döküm cetvelindeki sonuçlar sandık sonuç tutanağına işlenecek ve bu bilgilerin doğruluğu, sandık başkanı tarafından sayım ve döküm cetveli sonuçları ile karşılaştırıldıktan sonra, başkan ve üyeler tarafından tutanak imzalanıp, mühürlenecektir.

Bütün bu işlemler ayrıca tutanak defterine geçirilerek sandık kurulu başkan ve üyeleri tarafından imzalanıp, mühürlenecektir.

Sayım ve döküm iş ve işlemleri sırasında, oy pusulalarını kurulun diğer üyeleri ve parti müşahitleri de izleyebilecek; aday ve parti müşahitlerine sayım masası başında yer verilecektir. Ancak, parti müşahitleri beşten fazla olursa, hazır bulunanlar arasından başkan tarafından kurul önünde ad çekme suretiyle sandık başında kalacak beş parti müşahidi tespit

edilecek, diğer müşahitlerle bağımsız aday müşahitleri için ise sayım işlemini yakından takip edebilecekleri uygun bir yer ayrılacaktır.

MADDE 18- Maddeyle, birleşik oy pusulalarının geçerliliğini etkileyecek hususlar, bazı özel seçim türleri de göz önünde bulundurularak ayrıntılı olarak düzenlenmiştir.

MADDE 19- Maddeyle, sandığının açılması, zarfların ve oy pusulalarının sayım ve döküm işlemlerinin yapılmasından sonra, o sandığa ait seçim sonuçlarının ve seçime dair diğer iş ve işlemlerin sandık sonuç tutanaklarına geçirilmesine dair usul ve esaslar düzenlenmektedir.

Sandık kurulu, her seçim türü için ayrı hazırlanmış sandık sonuç tutanağını iki nüsha olarak düzenleyecektir. Bu tutanaklara, sayım ve döküm işlemleri sırasında elde edilen bilgiler ile sayım ve döküm cetvelinde siyasi parti ve bağımsız adayların aldıkları geçerli oylar işlenecek ve bu tutanaklar başkan ve üyeler tarafından ad ve soyadları yazılarak imzalandıktan sonra sandık kurulu mührü ile mühürlenecektir.

Getirilen düzenleme ile sandıkta yapılan sayım ve döküm sonuçlarının ayrıntılı biçimde sandık sonuç tutanaklarına işlenmesi öngörülerek, o sandıktaki seçim sonuçlarının ve yapılan işlemlerin sağlıklı ve doğru biçimde tespiti amaçlanmaktadır.

Her seçim türü için ayrı ayrı düzenlenmesi zorunlu olan sandık sonuç tutanaklarında yer alması gereken hususlar maddede sayılmıştır.

Sandık sonuç tutanağının onaylı bir suretinin, sandık kurulu tarafından sandık çevresi içinde herkesin görebileceği bir yere bir hafta süreyle asılacağı hükme bağlanmıştır.

MADDE 20- Maddeyle, müşahitlere verilecek tutanaklar düzenlenmektedir.

Sandık kurulu, sandık sonuç tutanağını düzenledikten sonra, bu tutanakta yer alan bilgilere göre, o seçim çevresinde seçime katılan ve talep eden siyasi parti ve bağımsız adayların müşahitlerine verilmek üzere, her seçim türü için özel olarak hazırlanmış müşahit tutanağını düzenleyecektir. Tutanaklarda yer alması gereken hususlar maddede sayılmıştır.

Başkan ve üyeler tarafından imzalanıp, mühürlenmesi zorunlu olan bu tutanaklar, talep halinde öncelikle sandık kurulunun siyasi partili üyelerine verilecek, ancak bu halde, o partinin müşahidine ayrıca tutanak verilmeyecektir.

Müşahit tutanakları, çok yapraklı kopyalı (fotokopili) suret biçiminde hazırlanacak; ancak suretler de ayrıca sandık kurulu mührü ile mühürlenip imzalanacaktır.

Sandık kurullarına, her seçim türü için oy pusulasındaki siyasi parti ve bağımsız aday sayısından beş fazla sayıda müşahit tutanağı verilmesi öngörülmek suretiyle, uygulamada yaşanan sıkıntıların giderilmesi amaçlanmıştır.

MADDE 21- Maddeyle, sandık kurullarınca düzenlenen sandık sonuç tutanaklarında siyasi partilerin ve bağımsız adayların aldığı oyların, ilçe seçim kurullarınca birleştirilmesi işlemlerine dair usul ve esaslar yeniden düzenlenmiştir.

Sandık kurullarından gelen tutanakların ilçe seçim kurullarında birleştirilmesi ve seçim sonuçlarının belirlenmesi işlemleri açık ve aralıksız olarak yapılacaktır.

İlçe seçim kurulunda yapılacak birleştirme işlemleri ile gerektiğinde yapılacak sayım, döküm işlemlerini siyasi partilerin aday ve müşahitleri, bağımsız adaylar ve müşahitleri ile ilçe seçim kurullarındaki siyasi parti temsilcileri istedikleri takdirde izleyebileceklerdir.

Ancak, kurulda hazır bulunan bağımsız aday ve müşahitleri üçten fazla olursa bunlar arasında ad çekilerek adı ilk çıkanlardan üçü bu işlemleri takip etmek üzere kalabilecektir. Siyasi parti aday ve müşahitleri için ad çekme yapılmayacaktır. Bu işlemlerde hazır bulunanlara, tasnif ve birleştirme işlerini yakından takip edebilecekleri bir yer ayrılacak ve tasnif ve birleştirme bu suretle açık olarak yapılacaktır.

İlçe seçim kurulunun düzenleyeceği birleştirme tutanaklarında yer alacak bilgiler maddede sayılmıştır.

İlçe birleştirme tutanağı imzalanmadan önce; sandık sonuç tutanaklarında siyasi parti ve adayların aldıkları oyları ve diğer verileri gösterir bir toplu döküm cetveli birer nüsha çoğaltılarak ilçe seçim kurulunda bulunan siyasi partili üyelere verildikten sonra, o tutanakta birleştirmesi yapılan sandık sonuç tutanakları, ilçe seçim kurulunda, başkanın görevlendireceği memur üyelere biri tarafından yüksek sesle okunmak suretiyle ilçe birleştirme tutanağına işlenen bilgilerde yanlışlık olup olmadığı denetlenecektir. Başkan denetim sırasında tespit edilen yanlışlıkları tutanağa geçirmek üzere kurulun diğer memur üyesini görevlendirecektir.

Denetim işlemi sonucunda bir denetim tutanağı düzenlenerek başkan ve üyelere imzalanacaktır. Denetim işlemi tamamlandıktan sonra, varsa düzeltmeler yapılarak hazırlanan ilçe birleştirme tutanağı kurul başkanı ve üyelerince imzalanacak ve sonuçlar hazır bulunanlara sözlü olarak ilân edilecektir.

İlçe birleştirme tutanağının onaylı bir sureti ilçe seçim kurulunda herkesin inceleyebileceği uygun bir yere bir hafta süreyle asılmak suretiyle ilân edilecektir.

İlçe birleştirme ve denetim tutanağının ilçe seçim kurulu başkanınca imzalı ve mühürlü birer sureti, ilçe seçim kurulunun siyasi partili üyelerine de verilecek; ayrıca, ilân süresi içinde yazılı talepte bulunan ve o seçim çevresinde seçime katılan siyasi parti ilçe başkanlıklarına ve bağımsız adaylara da bir defaya mahsus olmak üzere verilecektir.

Birden çok ilçe seçim kurulu bulunan ilçelerde, birleştirmenin nasıl yapılacağı maddede ayrıntı olarak düzenlenmiştir.

MADDE 22- Maddeyle, sandık kurulu kararlarına itirazlara ait usul ve esaslar yeniden düzenlenmiştir. Buna göre, sandık kurullarının kararları ile oyların sayımı ve dökümü ve sandık sonuç tutanaklarının düzenlenmesine ilişkin iş ve işlemleri aleyhine ilçe seçim kuruluna itiraz olunabilecektir. Bu itirazlar, sandık tutanağının düzenlenip sandık kurulu başkanı ve üyeleri tarafından imzalanmasına kadar sözlü veya yazılı, sandık kurulları vasıtasıyla yapılabileceği gibi, oy verme gününden sonraki salı günü saat 15.00'e kadar doğrudan doğruya ilçe seçim kurullarına yazılı olarak da yapılabilecektir.

Sandık başı iş ve işlemlerine karşı ilçe seçim kuruluna itiraz edilebilmesi için, ilgililerin daha önce sandık kuruluna herhangi bir şikayet veya itirazda bulunmuş olması şartı da aranmayacağı hükme bağlanmıştır. Dolayısıyla siyasi partiler ve adaylar, oy verme günü sandık kuruluna herhangi bir şikayet veya itiraz yapmamış olsalar dahi, salı günü 15.00'e kadar doğrudan ilçe seçim kuruluna itirazda bulunabileceklerdir.

İlçe seçim kurulları itirazları en geç itirazın kendisine verildiği tarihten sonraki ikinci gün saat 17.00'ye kadar karara bağlamak zorundadır. Verilen kararlar, itirazı yapan hazır ise karar kendisine bildirilecek, yoksa ilgilinin adresine tebliğ edilecektir.

İlçe seçim kurulları, yukarıda gösterilen itiraz süresi sona ermeden veya süresinde yapılan itirazları inceleyip bir karara bağlamadan önce, ilçe birleştirme tutanağı düzenleyemeyecektir. Hernasılsa böyle bir tutanağın düzenlenmiş olması, üst seçim kurullarına itiraz için Kanunda öngörülen sürelerle başlangıç teşkil etmeyecektir.

MADDE 23- Maddeyle 298 sayılı Kanunun 153 üncü maddesine eklenen fıkralarla, seçim günü, sandık seçmen listesinde kayıtlı olan seçmenin sandık alanına girmesine veya oy kullanmasına Kanuna aykırı biçimde engel olan kimseler ile, o seçim çevresinde yapılan seçimlerde oy kullanma hakkına sahip olan bir seçmenin oy kullanmaya gitmesine veya sandık alanına girmesine veya oy kullanmasına engel olmak amacıyla tehdit veya cebir veya şiddet kullanan kimselere verilecek cezalar düzenlenmiştir.

MADDE 24- Getirilen düzenleme ile ilgili siyasi parti genel merkezinin Yüksek Seçim Kurulunca yapılan tebliğden itibaren iki gün içinde eksik adaylarını tamamlamaması halinde, bu siyasi partinin o seçim çevrelerinde eksik liste ile seçime katılacağı kabul edilmiştir.

MADDE 25- Maddede yapılan değişiklikle, milletvekili seçimlerinde kullanılan oy pusulalarının şekli ve standartları yeniden düzenlenmiştir.

Yüksek Seçim Kurulu'nun 16/6/1990 tarihli ve 1990/190 sayılı kararında da belirtildiği üzere, oy pusulaları, seçmenin gerçek ve hür iradesinin, dolayısıyla seçimi kimin kazandığının belirlenmesine esas olan temel ve tek unsurdur. Bu önem ve niteliğinden ötürü de yasada, birleşik oy pusulalarının basılması, seçime katılan siyasi partilerin birleşik oy pusulasındaki yerlerinin belirlenmesi ve birleşik oy pusulalarının nasıl kullanılacağı belli kurallara bağlanmıştır. Amaç, seçmenin gerçek iradesinin en doğru biçimde saptanmasıdır.

Getirilen yeni düzenlemeyle, birleşik oy pusulalarının seçmen iradesinin en doğru biçimde ortaya çıkmasını kolaylaştırıcı şekilde hazırlanması esası kabul edilmiştir.

Maddeye göre, milletvekili seçimlerinde birleşik oy pusulası kullanılacaktır. Siyasi partiler ve varsa bağımsız adaylar bu birleşik oy pusulasında yer alacaktır. Ancak yurtdışı seçmenlerin kullanacağı birleşik oy pusulalarında sadece siyasi partilere yer verilecektir.

Birleşik oy pusulaları, her seçim çevresinde seçime katılan siyasi parti ve bağımsız aday sayısı gözönünde tutularak, üzerinde "Türkiye Cumhuriyeti Yüksek Seçim Kurulu" filigranı bulunan, beyaz kağıtlara, Yüksek Seçim Kurulu tarafından bastırılacaktır. Kağıt özellikleri YSK tarafından belirlenecek, bu belirleme yapılırken kağıdın mürekkep emici veya mürekkebi dağıtmayacak niteliklerde olması da dikkate alınacaktır.

Siyasi partilerin birleşik oy pusulasında kullanacakları özel işaretleri (amblemli) adı ve kısaltılmış adının belirlenmesinde parti tüzükleri esas alınacaktır. Tüzüklerine göre, kısaltılmış adları mevcut olmayan siyasi partilerin tam adı yazılacak, bu durumdaki partilerin kısaltılmış ad yerine partinin adının baş harflerini yazması da söz konusu olamayacaktır. Bağımsız adaylar birleşik oy pusulalarında herhangi bir özel işaret veya ibare kullanamayacaklardır.

Birleşik oy pusulasında siyasi partilerin özel işaretleri tüzüklerine uygun biçimde renkli olarak bastırılacaktır. Mevcut uygulamada bu işaretler siyah beyaz renklerde bastırılmakta, bu da seçmenin oy kullanmasını zorlaştırmakta, başka bir ifadeyle algılama güçlüğü meydana getirmektedir. Parti amblemlerinin renkli basılması, algılamayı ve seçmenin oyunu kullanmasını kolaylaştıracak, bu sayede zaman tasarrufu da sağlayacaktır.

Milletvekili seçimlerinde kullanılacak birleşik oy pusulalarının şekli ve özellikleri maddede detaylı olarak gösterilmiştir. Bu düzenleme ile oy pusulasının hem estetik hem de içerik olarak algılama kolaylığı sağlaması, hem de uygulamada sık görülen ve çoğu zaman pusulaların geçersizliğine yol açan oy pusulasının şekli karakterinden kaynaklanan olumsuzlukların da giderilmesi amaçlanmıştır. Örneğin, oy pusulasında parti sütunlarının 4 cm olması kabul edilmiş ve sütunlar arasındaki mesafe 0,5 cm'den 0,75 cm çıkarılmış, evet mührünün basılacağı dairenin çapı 2 cm'den 2,5 cm'ye çıkarılmış, bağımsız adayların siyasi parti sütunlarının altına yazılamayacağı esası getirilerek, bir yandan seçmen iradesinin kolay ve doğru biçimde tecelli etmesi, diğer yandan, her yaştan seçmenin oy kullandığı dikkate alınarak, oy pusulasının şekli içeriği daha rahat oy kullanmaya müsait hale getirilmiştir.

Maddeye göre, birleşik oy pusulalarının üst, sağ ve sol kenar boşlukları en az 2 cm olacaktır. Birleşik oy pusulasının başlığına, (en üst kısmına), rakamla, yapılan seçimin dönemi yazıldıktan sonra, bu ibarenin yanına büyük harflerle "Milletvekili Genel Seçimi Siyasi Partiler Birleşik Oy Pusulası" ibaresi ortalı biçimde yazılacaktır. Örneğin, "25. DÖNEM MİLLETVEKİLİ GENEL SEÇİMİ SİYASİ PARTİLER BİRLEŞİK OY PUSULASI" gibi. Şayet oy pusulasının ait olduğu seçim çevresinde bağımsız adaylar varsa, "Milletvekili Genel Seçimi Siyasi Partiler ve Bağımsız Adaylar Birleşik Oy Pusulası" ibaresi ortalı biçimde yazılacaktır. Yapılan seçim ara seçim niteliğinde ise, yukarıda yeralan genel sözcüğü yerine "ara" sözcüğü yazılacaktır. Örneğin, "25. DÖNEM MİLLETVEKİLİ ARA SEÇİMİ SİYASİ PARTİLER BİRLEŞİK OY PUSULASI" gibi.

Bu ibarenin altına seçim çevresinin adı ve varsa numarası büyük harflerle yazılacaktır. Örneğin, "İSTANBUL (1) NOLU SEÇİM ÇEVRESİ" veya "ADIYAMAN SEÇİM ÇEVRESİ" gibi.

Birleşik oy pusulasının başlığı yukarıdaki şekilde yazıldıktan sonra, bu yazının altında 2 cm aralık bırakılacaktır. Bundan sonra seçime katılan her siyasi parti için 4 cm genişliğinde kenarları belirgin biçimde çizilmiş birer dikey sütun ayrılacaktır. Bu sütunlar, seçime katılan siyasi parti temsilcileri huzurunda, Yüksek Seçim Kurulu tarafından çekilen kura sırasına göre, soldan sağa doğru yan yana sıralanacak ve aralarında 0,75 cm aralık bırakılacaktır.

Siyasi partilerden herbirine ait sütunda yukarıdan aşağıya doğru sırası ile yer alacak hususlar maddede ayrıntılı olarak sayılmıştır.

Siyasi partilerin adayları birleşik oy pusulasına yazılmayacaktır. Uygulamada nisbi temsil sistemine dayanan örneğin belediye meclisi üyeliği seçimlerinde parti adayları birleşik oy pusulasında yer almamakta, esasen Yüksek Seçim Kurulu kararlarında da vurgulandığı üzere, nisbi temsil sistemine dayanan seçimlerde, seçmenler tarafından kullanılan oyların şahıslara değil, partilere verilmiş olduğu da gözetildiğinde, milletvekili seçimlerinde de adayların birleşik oy pusulasında yer alması, oy pusulası ebatlarının gereksiz yere genişlemesine yol açmakta ve oy pusulasında bu isimler okunması çok zor küçük yazı karakterleri ile yazıldığından, pratikte hiçbir faydası olmadığı da bilinmektedir. Bu nedenle siyasi parti adaylarının birleşik oy pusulasında yer almaması kabul edilmiştir.

Madde ile bağımsız adayların birleşik oy pusulasındaki yerleştirilme düzeni de belirlenmiştir. Buna göre, bağımsız adaylar, birleşik oy pusulasının en sağ tarafındaki siyasi parti sütunundan sonra ve aynı hizada olmak üzere 0,75 cm aralık bırakılarak dikey bir çizgi çizildikten ve bu çizgiden sonra 0,75 cm boşluk bırakıldıktan sonra yerleştirilecektir.

Her bağımsız aday için kenarları 4 cm olan bir kare ile bu karenin içine 2,5 cm çapında boş daire çizilecek, bu dairenin 0,5 cm altına adayın 10 punto olarak koyu renkte ve baş harfleri büyük şekilde nüfus kayıt örneğindeki adı ve soyadı ortalı biçimde yazılacaktır.

Birden fazla bağımsız aday varsa, bağımsız adaylara ait her kare, aralarında 0,75 cm boşluk bırakılarak ad sırasına göre alt alta yerleştirilecektir. Örneğin, adları A1 ve A2 olan adaylar, üstte A1, bunun altında da A2 olacak şekilde ve iki kare arasında 0,75 cm boşluk

birakılarak yerleştirilecektir. Ancak, altalta en fazla iki bağımsız adaya yer verilebilecek. sonraki bağımsız adaylar aynı usulle oy pusulasının sağı tarafına doğıru yerleştirilecek ve her kare arasına 0,75 cm boşluk konacaktır. Örneğın adları A1, A2, B1, B2, olan adaylar, ikili olarak alt alta önce A1 onun altına A2 olarak yerleştirildikten sonra, bunlara ait karenin sağı tarafına doğıru 0,75 cm boşluk bırakıldıktan sonra, B1 ve B2 adlı adaylar A1 ve A2 adaylarla aynı hizada olacak şekilde yerleştirilecektir. Bağımsız adaylar bittikten sonra 0,75 cm boşluk bırakıldıktan sonra dikey bir çizgi çizilecektir. Siyasi parti sütunlarının altında hiçbir surette bağımsız adaylara yer verilmeyecektir.

Yurt dışı seçmenler tarafından kullanılacak birleşik oy pusulaları da bu maddede öngörölen usul ve esaslara göre hazırlanacaktır. Ancak, bu oy pusulalarında bağımsız adaylar ve seçim çevreleri yer almayacaktır. Örneğın, "25. DÖNEM MİLLETVEKİLİ GENEL SEÇİMİ SİYASİ PARTİLER BİRLEŞİK OY PUSULASI" gibi.

MADDE 26- 298 sayılı Kanunun 84 ncü maddesi ile 85 nci maddesinin ikinci fıkrasında düzenlenenen hususlar, değıştirilen 83 ncü ve 84 ncü maddelerde düzenlenmiş olduğından; 99 ncu maddede oyların sayım ve dökümüne ilişkin yer alan esaslar, değıştirilen 100 ncü madde kapsamında düzenlenmiş olduğından, 84 ncü madde ile 85 nci maddesinin ikinci fıkrası ve 99 ncu madde yürürlükten kaldırılmıştır.

MADDE 27- Yürürlük maddesidir.

MADDE 28- Yürütme maddesidir.

**SEÇİMLERİN TEMEL HÜKÜMLERİ VE SEÇMEN KÜTÜKLERİ HAKKINDA
KANUN İLE MİLLETVEKİLİ SEÇİMİ KANUNUNDA DEĞİŞİKLİK
YAPILMASINA DAİR KANUN TEKLİFİ**

MADDE 1- 26/4/1961 tarihli ve 298 sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanunun 49 uncu maddesinden sonra gelmek üzere aşağıdaki 49/A maddesi eklenmiştir.

“Seçim büroları

Madde 49/A- Seçimin başlangıç tarihinden itibaren, seçime katılan siyasi partiler ve bağımsız adaylar, katıldıkları seçim çevrelerinde seçim çalışmalarını yürütmek üzere, kamuya ait bina ve tesisler dışında kalan yerlerde seçim büroları açabilirler.

Seçim bürosu, siyasi partilerin il veya ilçe başkanlıkları ile bağımsız adayların, büronun adresini ve en az bir sorumlusunun kimlik ve iletişim bilgilerini içeren bildirimi mahallin en büyük mülki amirine vermeleriyle açılmış sayılır.

Açılma şartlarını taşımayan bürolar, şartlar tamamlanuncaya kadar mülki amirlerce kapatılır.

Seçim bürolarında görüntülü ve sesli propaganda yapılabilir.

Seçim büroları saat 09.00'dan 23.00'e kadar halka açık faaliyette bulunabilir.”

MADDE 2- 298 sayılı Kanunun 50 nci maddesinin son fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Açık yerlerde, güneşin batmasını müteakip iki saatin sonundan itibaren güneşin doğmasına kadar toplu olarak, sözlü propaganda yapılamaz.”

MADDE 3- 298 sayılı Kanunun 55/A maddesinden sonra gelmek üzere aşağıdaki 55/B maddesi eklenmiştir.

“Yazılı basın, iletişim araçları ve internet ile propaganda

Madde 55/B- Seçime katılan siyasi partiler ve bağımsız adaylar, seçim propaganda süresinin sona ermesine kadar, yazılı basın ve yayın araçları ile veya internet ortamında, sözlü, yazılı, görüntülü, sesli ve benzeri yöntemlerle ya da vatandaşların taşınabilir telefonlarına veya elektronik posta adreslerine sesli, görüntülü veya yazılı mesaj göndermek suretiyle seçim propagandası yapabilirler.”

MADDE 4 - 298 sayılı Kanunun 57 nci maddesi başlığıyla birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Propaganda amaçlı yayın ve malzeme dağıtma

Madde 57- Seçime katılan siyasi partiler ve adaylar, seçimin başlangıç tarihinden seçim propaganda süresinin sona ermesine kadar, kendilerini tanıtıcı nitelikte broşür, el ilanları, parti bayrağı, poster, afiş veya ses ve görüntü içeren CD, DVD gibi malzemeler dağıtabilir veya dağıttırabilirler.

Siyasi partiler ve adaylar, kendilerine ait reklam veya ilân içeren ve her biri için değeri beş Türk Lirasını geçmeyen kalem, anahtarlık, ajanda, şapka, çanta, tişört ve benzeri tanıtım malzemelerini dağıtabilir veya dağıttırabilirler.

Bu maddede belirtilen yayın veya malzemeleri dağıtacak kimselerin onsekiz yaşını doldurmuş olması şarttır.”

MADDE 5- 298 sayılı Kanunun 60 ıncı maddesi başlığıyla birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Sabit ilân ve reklam yerlerinde propaganda

Madde 60 - Siyasi partiler ve bağımsız adaylar, seçim bürolarına, seçimin başlangıç tarihinden itibaren, seçim propaganda süresinin sona erdiği tarihe kadar, parti bayrağı, afiş, poster, pankart ve benzeri malzemeleri asabilir veya yapıştırabilirler. Siyasi partiler ise il, ilçe ve belde binalarına sayılan malzemeleri her zaman asabilir veya yapıştırabilir.

Siyasi partiler ve bağımsız adaylar seçimin başlangıç tarihinden seçim propaganda süresinin sona ermesine kadar, açık veya kapalı yer toplantıları ile taşıtlarında, parti bayrağı, afiş, poster, pankart ve benzeri ilân ve reklam malzemesi kullanmakta serbesttirler.

Miting günü, miting alanı çevresindeki güzergahlarda, toplantı bitimine kadar bu malzemelerin kullanılması serbesttir.

Yukarıda sayılan yerler dışında, propaganda ilân ve reklam malzemeleri, ancak seçim kurullarınca gösterilecek yerlere ve aşağıda belirtilen usul ve esaslara göre asılır ve yapıştırılır.

Seçime katılan siyasi partiler ve bağımsız adaylar, oy verme gününden önceki otuzuncu günden itibaren, kendilerini tanıtıcı poster, parti bayrağı, ilân , pankart veya afiş gibi malzemeleri asmak veya yapıştırmak amacıyla, o seçim çevresi içinde, belediyelerce doğrudan kullanılan ve ilçe seçim kurullarınca belirlenen sabit ilân ve reklam yerlerinden süresi, sayısı ve ücreti eşit olmak şartıyla yararlanabilirler. Şu kadar ki seçim zamanı dışında ücretsiz olarak isteklisine tahsis edilen ilân ve reklam yerleri için ücret talep edilemez.

Belediyelerin izni ile özel kişi ve kuruluşlarca kurulan veya belediyelere ait olup da özel kişi ve kuruluşlara kiraya verilen sabit ilân ve reklam yerlerinin, bu kişi ve kuruluşlar tarafından siyasi propaganda amacıyla kullanılabilmesi için, bu hususta ilçe seçim kurulu başkanlığına yapılacak başvuru üzerine, ilçe seçim kurulunca, söz konusu yerlerin bu madde hükümlerine göre tahsisi gerekir.

İlçe seçim kurulu, o seçim çevresi içindeki ticari amaçlı sabit ilân ve reklam yerlerini oy verme gününden önceki kırkıncı güne kadar belirleyerek, seçime katılan tüm siyasi partilere ve bağımsız adaylara yazılı olarak bildirir. Siyasi partiler ve bağımsız adaylar bu bildirimden itibaren iki gün içinde yararlanmak istedikleri ilân ve reklam yerlerini ve süresini yazılı olarak ilçe seçim kuruluna bildirirler. Şu kadar ki, bağımsız adayların her biri için en çok beş gün ayrılır.

İlçe seçim kurulu, başvuruda bulunan siyasi parti ve bağımsız adaylar arasında bu maddeye göre tahsis yapar.

Aynı ilân ve reklam yerleri için birden fazla siyasi parti ve bağımsız adayın talepte bulunması halinde, ilçe seçim kurulu, ilgilileri aynı anda davet ederek son tercihlerini yazılı olarak bildirmelerini ister. İlgili parti veya bağımsız adaylar arasında anlaşma olmaması durumunda ilân ve reklam yerleri ad çekme işlemi yapılarak eşit süre, sayı ve ücret karşılığında tahsis edilir. Ad çekme işlemi, birden fazla istekte bulunulan herbir ilân ve reklam yeri için, propaganda süresinin tamamı, istekli sayısına bölünmek suretiyle, eşit sürelerle yapılır.

Şehir dışında karayolları kenarında bulunan sabit ilân ve reklam yerlerini de aynı usulle belirlemeye ve tahsis etmeye il seçim kurulu yetkilidir. Ancak il seçim kurulu bu yetkisini, yetkili ilçe seçim kuruluna devredebilir.

Ad çekme işleminden sonra, ilân ve reklam yerinden yararlanmak istemediğini il veya ilçe seçim kuruluna yazılı olarak bildiren siyasi parti veya bağımsız aday için ayrılan yerler, başvuruda bulunan siyasi parti veya bağımsız adaya tahsis edilebilir.

Bu Kanunda yasaklanan yerler dışında, kamuya açık alanlara yerleştirilmiş görüntülü reklam ve ilân yapmaya uygun sabit dijital reklam panoları vasıtasıyla da görüntülü propaganda yapılabilir. Ancak bu araçlarla sesli propaganda yapılamaz. Bu panoların hangi gün ve saatlerde siyasi propagandalar için kullanılacağı seçim kurulları tarafından

belirlendikten sonra, bu süre içinde yapılacak propagandaların sıra ve süresi yukarıdaki fıkralarda belirtilen usule göre belirlenerek, siyasi parti veya bağımsız adaylara tahsisi yapılır.

Vatandaşlar, oy verme gününden önceki otuzuncu günden itibaren, propaganda süresinin bitimine kadar konutlarına, işyerlerine veya taşıtlarına, partilere veya adaylara ait bayrak, afiş veya poster gibi tanıtıcı malzemeleri asabilir veya yapıştırabilirler. Bu ilân ve reklamlar her türlü vergi ve harçtan muaftır.

Bu maddede belirtilen ilân ve reklam malzemeleri, birinci fıkrada belirtilen yerler dışında, seçim propaganda süresinin sona erdiği andan itibaren hiçbir suretle asılamaz, yapıştırılmaz ve teşhir edilemez.”

MADDE 6- 298 sayılı Kanunun 61 inci maddesi başlığıyla birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“İlân ve reklam yerleri ile ilgili yasaklar

Madde 61- Seçimin başlangıç tarihinden oy verme gününü takip eden güne kadar, siyasi partiler, bağımsız adaylar, herhangi bir kurum veya kuruluş ya da vatandaşlar tarafından, bu Kanunda belirtilen yerler dışında, ilân ve reklam içeren afiş, poster, pankart veya parti bayrağı gibi malzemelerin asılması, yapıştırılması veya teşhiri yasaktır. Aksi halde, bu ilân ve reklamlar kaldırılır ve masrafları ilgilisinden tahsil edilir. Bu maddede belirtilen yasaklarla ilgili işlem yapma yetkisi, seçimin başlangıç tarihinden oy verme gününden önceki otuzuncu güne kadar mülki makamlara, son otuz gün içinde ilçe seçim kurullarına aittir. Belediyeler, bu maddede belirtilen yetkili mercilerin talebi üzerine, maddeye aykırı hususları gidermek için gerekli araç, gereç ve personeli sağlamakla yükümlüdür.

Seçimin başlangıç tarihinden oy verme gününü takip eden güne kadar; şehiriçi veya şehirdışında, toplu taşıma amacıyla kamu hizmetlerinde kullanılan hava, kara, deniz ve raylı sistem taşıtlarında yer alan reklam yerleri ve araçlarında siyasi propaganda içeren yayın yapılamaz. Yolcuların inip bindiği kapalı alanlarda da bu hüküm uygulanır. İlçe seçim kurulları, bu fıkradaki yasaklara aykırılıkların önlenmesi için mülki makamlar vasıtasıyla gerekli denetimi yaparlar.”

MADDE 7- 298 sayılı Kanunun 68 inci maddesine birinci, ikinci ve üçüncü fıkra olarak aşağıdaki fıkralar eklenmiş ve diğer fıkralar buna göre teselsül ettirilmiştir.

“Oy sandıkları, eni 35, boyu 50, yüksekliği 40 cm, şeffaf, ısıya ve kırılmaya dayanıklı sert plastikten mamûl, kapağı iple bağlanıp mühürlenmeye elverişli ve kapağının üzerinde zarfların atılmasına uygun, boyu 25, eni 1 cm ebatlarında bir açıklık olacak şekilde yaptırılır.

Milletvekili, il genel meclisi üyeliği, belediye ve muhtarlık seçimlerinde oylar ayrı sandıklarda kullanılır.

Seçimlerde kullanılacak oy verme kabinleri, eni 120, boyu 150, yüksekliği 180 cm, portatif, hafif metal profil üzerinde, bir tarafı açılıp kapanabilir ve içini göstermeyen koyu renk kumaşla kaplı, kolay taşınabilir ve katlanabilir olacak şekilde yaptırılır.

Sandıkların ve oy kabinlerinin üzerinde Yüksek Seçim Kurulu ibaresi ve logosu bulunur. Yüksek Seçim Kurulu zorunlu hallerde, bu maddenin amacına uygun biçimde oy sandıkları ve kabinlerinin standartlarında gerekli değişiklikleri yapabilir.”

MADDE 8- 298 sayılı Kanunun 78 inci maddesi başlığıyla birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Birleşik oy pusulası ve zarflar

Madde 78- Milletvekili, il genel meclisi üyeliği, belediye meclisi üyeliği ve belediye başkanlığı seçimlerinde, bu Kanun ve özel kanunlarında yer alan hükümlere göre hazırlanacak birleşik oy pusulaları kullanılır.

Oy zarfları, her seçim için ayrı renkte, eni 15 cm, boyu 21 cm olacak şekilde, Yüksek Seçim Kurulunca hazırlatılır. Oy zarflarının ön yüzünün sol üst köşesinde 4x4 cm ebadında Türkiye Cumhuriyeti Yüksek Seçim Kurulu amblemi bulunur. Yüksek Seçim Kurulu zorunlu hallerde bu maddenin amacına uygun biçimde oy zarflarının standartlarında gerekli değişiklikleri yapabilir.”

MADDE 9 - 298 sayılı Kanunun 81 inci maddesi başlığıyla birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Sandık alanı ve sandık çevresi

Madde 81- Sandık alanı, sandık kurulunun görev yaptığı yer merkez olmak üzere 100 metre yarıçaplı alandır. Ancak ceza infaz kurumları ile tutukevlerine konulan sandıklar için bu hüküm uygulanmaz. Bu yerlerde, sandık kurulu başkanı şartları dikkate alarak bir uzaklık belirler ve bunu tutanağa geçirir.

Sandık çevresi, sandık kurulunun görev yaptığı yer merkez olmak üzere 15 metre yarıçaplı çevredir.”

MADDE 10 - 298 sayılı Kanunun 82 nci maddesi başlığıyla birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Sandık çevresinde düzenin sağlanması

Madde 82- Sandık çevresinde düzenin sağlanması, sandık kurulu başkanına aittir. Sandık çevresinde alınacak tedbirler, o sandık çevresinde bulunma hakkına sahip kimselerin seçim iş ve işlemlerini takip etmelerini engelleyecek mahiyette olamaz.

Sandık çevresinde, sandık kurulu başkan ve üyeleri, adaylar, milletvekilleri, o sandık bölgesinde kayıtlı seçmenler ve o sandıkta görevli müşahitler ile bina sorumluları ve çağrı üzerine gelen görevli kolluk güçlerinden başka kimse bulunamaz. Şu kadar ki, siyasi partilerin seçim kurullarına bildirdikleri itiraza yetkili kişiler ile temsilciler, seçim kurullarınca önceden kendilerine verilen belge ile sandık çevresinde bulunabilirler. Medya mensuplarının sandık çevresinde, sandık başı işlemlerine engel olmamak şartıyla, haber amacıyla görüntü ve bilgi elde etmeleri serbesttir.

Sandık çevresinde seçmenin oyunu tam bir serbestlikle ve gizli şekilde kullanmasına veya sandık kurulunun görevini yapmasına engel olmaya kalkışanlar ile oy verme, oyların sayım ve dökümü veya tutanaklara geçirilmesi gibi tüm sandık başı iş ve işlemlerinin düzenini bozmaya kalkışanlar, başkan uyarır. Bu uyarının gereğini yerine getirmeyen kimse, kolluk gücü çağrılarak sandık çevresinden uzaklaştırılır.

Sandık kurulu başkanının bu maddede belirtilen görevini yapmaması halinde, sandık kurulu karar alarak ilgili hakkında yukarıda belirtilen yetkiyi kullanır ve durumu derhal ilçe seçim kurulu başkanına bildirir.

Sandık çevresinde, cebir, şiddet veya tehdit kullanarak sandık başı düzenini bozmaya kalkışanlar, sandık kurulu başkanı veya üyelerinden biri tarafından, derhal kolluk güçleri çağrılmak suretiyle sandık çevresinden uzaklaştırılır.

Ceza infaz kurumları ve tutukevlerinde, yukarıda sayılan tedbirlere uymayanlar, cezaevi idaresinin görüşü alındıktan sonra, güvenliği zayıflatmayacak şekilde uygulama yapılarak, sandık çevresinden dışarı çıkarılır.

Bu madde uyarınca çağrılacak kolluk güçleri, başkanın talebine veya kurulun kararına uymak zorundadır.

Sandık kurulunun görev yaptığı yerde cep telefonu ile görüşme yapmak yasaktır. Ancak sandık kurulu başkan ve üyelerinin, görevleri gereği yapacağı görüşmeler bu hükmün dışındadır.

Sandık çevresinde bir suç işlenmesi halinde, sandık kurulu, durumu tutanağa geçirir ve ilgili hakkında işlem yapılmak üzere kolluk güçlerini çağırır.

İlçe seçim kurulu başkanı, sandık çevresinde, sandık başı iş ve işlemlerinin düzen içinde yürütülmesini sağlayacak tedbirleri alır. Bu kapsamda, ilçe seçim kurulu başkanınca verilen talimatlara sandık kurulları, mülki ve idari makamlar uymak zorundadır.”

MADDE 11- 298 sayılı Kanunun 83 üncü maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Sandık alanında alınacak güvenlik önlemleri ve yasaklar

Madde 83- Sandık alanında, sandık çevresinde bulunma hakkına sahip kimseler ile seçimin güvenliğini sağlamakla görevli kolluk güçlerinden başka kimse bulunamaz.

Seçimin güvenliğini sağlamakla görevli kolluk güçleri dışında, özel güvenlik görevlileri ve belediye zabıtalari gibi görevliler de dahil olmak üzere resmî üniforma ve silah taşıyan kimseler sandık alanına giremezler.

Sandık çevresi dışında ancak sandık alanı içinde, bu Kanunda gösterilen yasaklara aykırı davranışlar olması veya suç işlenmesi halinde, bina sorumlusunun çağıracağı kolluk güçleri tarafından gerekli işlem yapılır. Bina sorumlusunun bulunmadığı yerlerde bu yetkiler, sandık kurulu başkanı veya sandık kurulu başkanının görevlendireceği sandık kurulu üyesi tarafından kullanılır.

Sandık alanında hiç kimse, başkalarının görebileceği şekilde bir siyasi parti veya adaya ait rozet, amblem veya benzeri işaretler veya propaganda amaçlı yayınlar taşıyamaz; yazılı, sözlü veya görüntülü propaganda yapamaz.

İlçe seçim kurulu başkanı, sandık alanlarında güvenliği ve bu Kanunda öngörülen yasaklara uyulmasını sağlamak için gerekli tedbirleri alır; seçmenin ve sandık alanında bulunma hakkına sahip diğer kimselerin sandık alanına serbestçe girmesini engelleyen veya güçleştiren her türlü hareketi önler. Mülkî ve idarî makamlar bu hususlarda, İlçe Seçim Kurulu başkanınca verilen talimatlara uymak zorundadır.”

MADDE 12- 298 sayılı Kanunun 86 ncı maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Oy verme yetkisi

Madde 86 – Onaylı sandık seçmen listesinde yazılı her seçmen, oy verme yetkisine sahiptir.

Bu Kanunda sayılan istisnalar dışında, sandık seçmen listesinde kaydı olmayanların oy kullanmalarına izin verilmez. Ancak, kesinleşen muhtarlık bölgesi askı listelerinde adı yazılı olduğu veya bu listelere yazılması için askı süresi içinde başvurduğu ve listeye kaydedilmesine karar verildiği halde, çoğaltılarak sandık kurullarına verilen sandık seçmen listelerinde ismi yer almayan seçmenlerin, muhtarlık bölgesi askı listelerinin kesinleşmesine bakılmaksızın, ilçe seçim kurulundaki liste ile oy verecekleri sandık seçmen listesine ilave edilmelerine, ilçe seçim kurulu başkanı tarafından karar verilir ve seçmene bu yolda verilecek bir yazı ile sandık kuruluna başvurması ve listeye dahil edilmek suretiyle seçmenin oy kullanması sağlanır.

Her seçmen, bu Kanunda sayılan istisnalar dışında, hangi sandık seçmen listesinde kayıtlı ise ancak o sandıkta oy kullanabilir.

Bir seçmen aynı seçim türü için birden fazla oy kullanamaz.

Bir seçmen, hangi seçim çevresinin seçmeni ise ancak o seçim çevresinde yapılan seçimler için oy kullanabilir.

Oy verme gününe kadar, haklarında seçme yeterliğini kaybettiğine dair yetkili mercilerden resmî belge gelmiş bulunan seçmenler ile tutuklu sandık seçmen listesine kaydedilmiş olup da tahliye edilen veya taksirli suçlar dışında bir suçtan hüküm giyerek cezası kesinleşenlerin durumlarını gösteren resmî belge gelmiş bulunanlara, seçmen listesinde kayıtlı olsalar bile oy kullandırılmaz ve bu husus sandık kurulunca tutanağa geçirilir.”

MADDE 13- 298 sayılı Kanunun 87 nci maddesine aşağıdaki fıkralar eklenmiştir.

“Üzerinde Türkiye Cumhuriyeti kimlik numarası olmayan bir kimlik belgesi ibraz eden seçmenin oy kullanabilmesi için, seçmen bilgi kağıdını veya Türkiye Cumhuriyeti kimlik numarasını ispata elverişli resmî makamlarca onaylanmış bir belgeyi ibraz etmesi şarttır.

Ceza infaz kurumları ve tutukevlerinde taksirli suçlardan hükümlü ya da tutuklu bulunan seçmenlerden yukarıda sayılan kimlik belgeleri bulunmayanlar için, cezaevi idaresince verilmiş belge, kimlik belgesi yerine geçer.”

MADDE 14- 298 sayılı Kanunun 92 nci maddesi başlığıyla birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Kapalı oy verme yerinde seçmenin uyması gereken kurallar

Madde 92- Seçmen, kapalı oy verme yerinden dışarı çıkmadıkça, hiç kimse oraya giremez. Ancak, oy pusulasını hazırlamak için, kapalı oy verme yerinde, normal süreden fazla kalan seçmenler, kurul başkanı tarafından makul bir süre verilerek uyarılır. Bu uyarıya rağmen kapalı oy verme yerinden çıkmayan seçmen, oradan çıkarılır.

Seçmenin, cep telefonu, fotoğraf veya film makinası gibi görüntü kaydedici veya haberleşme sağlayıcı cihazlarla kapalı oy verme yerine girmesi yasaktır. Bu tür cihazlar, kapalı oy verme yerine girmeden önce kapatılarak sandık kurulu başkanına teslim edilir ve oy kullanma işlemi bittikten sonra seçmene iade edilir.”

MADDE 15- 298 sayılı Kanunun 94 üncü maddesi başlığıyla birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Sandık seçmen listesinde kayıtlı olmayan seçmenlerin oy kullanması

Madde 94 – İlçe seçim kurulu başkanı, seçimin yapıldığı çevrede, oy verme hakkına sahip olduğu halde, görev yaptığı sandığa ait seçmen listesinde kayıtlı bulunmayan;

a) Sandık kurulu başkan ve üyeleri ile bina sorumlularının,

b) Seçimin güvenliğini sağlamakla görevli kolluk güçlerinin,

c) İlçe seçim kurulu tarafından sandık kurulu üyelerini görev yerine ulaştırmak için görevlendirilmiş kişilerin,

her birine seçmen olduğunu ve hangi seçimde oy kullanabileceğini gösteren ve sandık seçmen listesindeki bilgileri kapsayan bir belge verir. Ayrıca, bu seçmenlerin esas kayıtlı olduğu sandık seçmen listesine meşruhat verilmek üzere kayıtlı bulunduğu sandık kurulu başkanlığına durumu yazı ile bildirir.

Bu madde uyarınca, ilçe seçim kurulu başkanı tarafından kendilerine oy kullanma hakkı bulunduğuna ilişkin olarak belge verilen seçmenler, bu belgeyi sandık kuruluna teslim ederek görevli oldukları sandık bölgesinde oy verirler.

Milletvekilleri ile milletvekili adayları, seçmen kütüğüne kayıtlı oldukları yerin ilçe seçim kurulu başkanından alacakları oy kullanma belgesini göstermek suretiyle kayıtlı oldukları seçim çevresi içinde veya dışında, herhangi bir sandıkta oylarını kullanabilirler.

Bu madde uyarınca oy kullanan seçmenlerin ad ve soyadları ile kimlik bilgileri, oy kullandıkları sandık seçmen listesinin sonuna yazılarak, karşısına imzaları alınır. Ayrıca, oy kullanmalarını takiben, ilçe seçim kurulu başkanı tarafından kendilerine verilen oy kullanma hakkı bulunduğuna ilişkin belge sandık kurulu tarafından geri alınır ve bu işlemler tutanağa geçirilir.

Milletvekili seçimlerinde, seçimin güvenliğini sağlamakla görevli kolluk güçleri, seçmen bilgi kağıdı bulunmak şartıyla, ilçe seçim kurulundan ayrıca belge almalarına gerek olmaksızın, oy kullanma hakkına sahip oldukları seçim çevresinde, görevli oldukları sandıkta oy kullanabilirler. Bu şekilde oy kullanan görevlilerin ad ve soyadları ile kimlik bilgileri, oy kullandıkları sandık seçmen listesinin sonuna yazılarak karşısına imzaları alınır. Ayrıca, oy

kullanmalarını takiben bunların seçmen bilgi kağıtları sandık kurulu tarafından geri alınır ve bu işlemler tutanağa geçirilir.”

MADDE 16- 298 sayılı Kanunun 98 inci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Madde 98- Sandık, yukarıdaki maddelerde belirtilen iş ve işlemler tamamlandıktan sonra, oy verme yerinde hazır bulunanların gözü önünde, sandık kurulu başkanı tarafından açılır.

Sandıktan çıkan zarflar, sandık kurulu başkanı tarafından yüksek sesle iki defa sayılır. İki sayım arasında fark olursa, üçüncü sayım yapılarak sonucuna göre işlem yapılır ve o seçimde kullanılan toplam zarf sayısı tespit edilir. Tespit edilen zarf sayısı, o seçim türüne ait özel tutanağın ilgili yerine işlenir.

Bütün zarflar sayıldıktan sonra, geçerli olup olmaması yönünden kontrol edilir.

Sandık kurulunca verilen biçim ve renkte olmayan, üzerinde ilçe seçim kurulu ve sandık kurulu mührü bulunmayan, bir parçası koparılmış veya tamamı yırtılmış, üzerinde seçmenin kimliğini veya oyunu kesin belli edecek şekilde imza, mühür, işaret veya yazı bulunan zarflar geçersiz sayılır.

İtiraza uğrayan zarflar ile itiraza uğramadan geçersiz sayılan zarflar, başkan tarafından bir kenara ayrılır. Sandık kurulu, bütün zarflar kontrol edildikten sonra, itiraza uğrayan zarfları inceleyerek, geçerli veya geçersiz sayılması yönünde kararını verir. Bundan sonra, o sandıktan çıkan geçerli ve geçersiz oy zarflarının toplam sayısı ayrı ayrı o seçim türüne ait özel tutanağın ilgili yerine işlenir.

Geçersiz zarflar paketlenir ve paketin üzeri mühürlenerek zarf sayısı yazılır. Bu zarflar saklanır ve kesinlikle açılmaz.

Bu işlemler yapıldıktan sonra, o sandıktan çıkan geçerli ve geçersiz zarfların toplam sayısı ile o seçim türü için oy kullanan seçmen sayısı karşılaştırılır.

Zarf sayısı, o seçim türü için oy kullanan seçmen sayısına eşit veya eksik ise başkaca bir işlem yapılmaz.

Zarf sayısı oy kullanan seçmen sayısından fazla ise eşitliği sağlamak için önce geçersiz zarf sayısı düşülür. Geçersiz zarf sayısının düşülmesi halinde de eşitlik sağlanamıyorsa, sandık kurulu başkanı geçerli zarflar arasından, eşitliği sağlayacak sayıda zarfı gelişi güzel çeker ve bu zarflar açılmadan derhal yakılarak imha edilir. İmha edilen zarf sayısı tutanağa yazılır.

Yukarıda belirtilen işlemler bittikten sonra, geçerli oy zarfları sandığın içine tekrar konularak sayıma geçilir.

Bütün bu işlemler ayrıca tutanak defterine geçirilerek, sandık kurulu başkan ve üyeleri tarafından imzalanır ve mühürlenir.

Sandıklar, bütün seçimlere ait sayım ve döküm işlemleri bitinceye kadar oy verme yerinden çıkarılamaz.”

MADDE 17- 298 sayılı Kanunun 100 üncü maddesi başlığıyla birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Zarfların açılması, oyların sayım ve dökümü

Madde 100- Oyların sayım ve dökümü, açık ve aralıksız yapılır. Yapılacak şikayet ve itirazlar, işi durdurmaz.

Sandık kurulu başkanı, sayım ve döküm işine başlamadan önce, sayım ve döküm cetvellerinin boş ve yazısız olduğunu hazır bulunanlara gösterir.

Sandık kurulu başkanı, oy sayım ve dökümünün düzenini sağlamak bakımından,

- a) Bir üyeyi sandıktaki zarfları kendisine vermek,
- b) İki üyeyi okunan oy pusulalarını sayım ve döküm cetvellerine işlemek,

c) Bir üyeyi okunan ve dökümü yapılan oy pusulalarını ve açılan zarfları masa üzerine düzenli biçimde yerleştirmek ve korumak, üzere görevlendirir.

Sayım ve döküm cetvellerinde, ilk önce birleşik oy pusulasındaki sıraya göre siyasi partilerin adları soldan sağa doğru sütunların yukarısındaki hanelere yazılır. Daha sonra, varsa her bağımsız adaya bir sütun ayrılarak, bağımsız adayların ad ve soyadları, alfabetik sırada sütunların yukarısındaki hanelere yazılır.

Sandık kurulu başkanı tarafından görevlendirilen üye, oy zarfını sandıktan teker teker alarak başkana verir. Başkan zarfı açarak içinden çıkan oy pusulasının ön yüzünü herkesin görebileceği ve işitebileceği şekilde okur.

Birleşik oy pusulası üzerinde hangi partiye veya bağımsız adaya ait yere "EVET" mührü basılmış ise, o partinin adı veya bağımsız adayın ad ve soyadı okunur. Muhtarlık seçimlerinde ise, zarfın içerisinden çıkan oy pusulaları, hangi muhtar veya üyelere ait ise onların adı ve soyadı okunur.

Büyükşehir belediye seçimlerinde, önce büyükşehir belediye başkanlığına, sonra ilçe belediye başkanlığına ve daha sonra da belediye meclisi üyeliğine ait oy pusulalarının sayım ve dökümü yapılır. Diğer belediye seçimlerinde ise önce belediye başkanlığına, sonra belediye meclisi üyeliğine ait oy pusulalarının sayım ve dökümü yapılır.

Aynı zarf içinde birden fazla oy kullanılan belediye ve muhtarlık seçimlerinde, oy zarfı içinden eksik oy pusulası çıkmış ise eksik çıkan oyların hangi seçim türüne ait olduğu ve sayısı ile içinden hiç oy pusulası çıkmayan boş zarf sayısı toplamı, zarfların açılması bittikten sonra tespit edilip sandık sonuç tutanağına işlenir.

Siyasi partilerin ve bağımsız adayların aldığı ve herhangi bir itiraza uğramadan geçerli sayılan her oy, okunmasını müteakiben, görevli üyeler tarafından, aynı anda sayım ve döküm cetvelinde o siyasi partiye veya bağımsız adaya ayrılmış bulunan sütundaki rakamlar birden başlamak üzere, sırasına göre çizilmek suretiyle, ayrı ayrı işaretlenir. Bu işlemin usulüne uygun yapıp yapılmadığı, sandık kurulu başkanı tarafından sürekli denetlenir.

Okunan geçerli oy pusulaları ve zarfları, görevli üye tarafından, masa üzerinde düzenli biçimde yerleştirilir ve muhafaza edilir.

Geçersiz sayılan veya geçerli olmasına rağmen hesaba katılmaması gereken oy pusulaları ile geçerli olup olmadığı veya hesaba katılıp katılmaması yönünden tereddüt edilen veya itiraza uğrayan oy pusulaları, sayım ve döküm cetveline işlenmeksizin ayrılır ve sandık kurulu başkanı tarafından muhafaza altına alınır.

Bütün zarfların açılıp okunması bittikten sonra; itiraz edilmeksizin geçerli sayılan ve her iki sayım ve döküm cetveline işlenen oy sayıları, her siyasi parti veya bağımsız adayın sütununda işaretlenmiş son rakamlar karşılaştırılarak, her siyasi parti veya bağımsız adayın aldığı geçerli oy sayısının iki cetvelde de aynı olup olmadığı, başkan tarafından kontrol edilir. Oy sayıları aynı ise, her siyasi parti veya bağımsız adayın aldığı geçerli oylar toplanarak, itiraz edilmeksizin geçerli sayılan bu oyların toplam sayısı, o seçim türüne ait sandık kurulunca düzenlenecek özel tutanağa yazı ve rakamla işlenir.

Sayım ve döküm cetvelleri arasında, siyasi partilerin ve bağımsız adayların aldıkları geçerli oy sayıları bakımından çelişki olması durumunda, ikinci sayım yapılır. İkinci sayımda, geçerli tüm oy pusulaları yeniden, tek tek okunarak, boş ve yazısız ayrı iki sayım ve döküm cetveline işlenir. Bu cetvellerdeki oy sayıları aynı ise, her siyasi parti ve bağımsız adayın aldığı geçerli oylar toplanarak, itiraz edilmeksizin geçerli sayılan bu oyların toplam sayısı, o seçim türüne ait sandık kurulunca düzenlenecek özel tutanağa yazı ve rakamla işlenir.

İkinci sayımda kullanılan sayım ve döküm cetvelinde yer alan oy sayıları da aynı çıkmazsa, yukarıda belirtilen usûle göre üçüncü sayım yapılır ve kurulun varsa siyasi partili olmayan, yoksa başkan tarafından belirlenecek üyesi tarafından tek sayım ve döküm cetveline işlenmek suretiyle, sonucuna göre işlem yapılır. Birden fazla sayım yapılan hallerde, bu sayımlarda kullanılan sayım ve döküm cetvellerinin üzerine, hangi sayıma ait olduğu büyük harflerle yazılır ve tüm cetveller muhafaza edilir.

Açılan sandığa ait son geçerli zarf açılıp içindeki oy pusulası okunduktan sonra, sandık başkanı tarafından o sandığa ait açılmayan geçerli zarf olup olmadığı kontrol edilir ve açılan zarfların sayısı ile sandıktan çıkan ve tutanağa işlenmiş olan geçerli zarf sayısı karşılaştırılır ve sonuç, tutanak defterine işlenir.

Geçerli oyların sayım ve döküm cetvellerine işlenmesinden sonra, hesaba katılıp katılmaması veya geçerli sayılıp sayılmaması yönünden tereddüt edilen veya itiraza uğrayan oy pusulaları, sandık kurulunca ayrı ayrı değerlendirilerek karara bağlanır ve bu karar, tutanak defterine yazıldıktan sonra mühürlenip imzalanır.

Sandık kurulu kararı ile geçerli sayılan veya hesaba katılan oy pusulaları, sayım ve döküm cetvelinde ait olduğu siyasi partiye veya bağımsız adaya ayrılmış bulunan sütuna işlenir. Bu şekilde geçerli sayılan veya hesaba katılan oy pusulalarının toplam sayısı, o seçim türüne ait özel tutanakta ilgili yere işlenir.

Geçerli sayılmayan veya hesaba katılmayan oy pusulaları, paket yapılarak bağlanır ve paketin üzeri mühürlenerek, sayısı yazılır ve saklanır. Bu oy pusulaları yakılmaz, yırtılmaz ve yok edilemez. Bunların sayısı, o seçim türüne ait özel tutanakta ilgili yere işlenir.

Yukarıda belirtilen işlemler tamamlandıktan sonra, sayım ve döküm cetvelinde siyasi partilerin ve bağımsız adayların aldığı oyların toplam sayısı, kendi sütununun altına rakamla ve yazı ile yazılır.

Sayım ve döküm cetvelinde, siyasi partilerin ve bağımsız adayların aldığı oylar, orada bulunanlara, başkan tarafından yüksek sesle ilân edilir.

Bu ilândan sonra, sayım ve döküm cetvelindeki sonuçlar, sandık sonuç tutanağına işlenir. Bu bilgilerin doğruluğu, sandık başkanı tarafından sayım ve döküm cetveli sonuçları ile karşılaştırıldıktan sonra, sandık sonuç tutanağı, başkan ve üyeler tarafından imzalanır ve mühürlenir.

Bütün bu işlemler, tutanak defterine geçirilerek, sandık kurulu başkan ve üyeleri tarafından imzalanır ve mühürlenir.

Parti müşahitleri, sayım masası başında yer alabilir ve oy pusulalarını görebilirler. Ancak, parti müşahitlerinin sayısı beşten fazla ise, hazır bulunanlar arasından başkan tarafından kurul önünde ad çekme suretiyle, sandık başında kalacak beş parti müşahidi tespit edilir. Diğer müşahitlerle bağımsız aday müşahitleri için sayım işlemini yakından takip edebilecekleri bir yer ayrılır.”

MADDE 18- 298 sayılı Kanunun 101 inci maddesi başlığıyla birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Geçerli olmayan oy pusulaları

Madde 101- Aşağıda yazılı;

1. Sandık kurulunca verilen ve o seçim için düzenlenmiş biçim ve renkte olmayan,
2. Arkasında “Türkiye Cumhuriyeti Yüksek Seçim Kurulu” filigranı bulunmayan,
3. Arkasında sandık kurulu mührü bulunmayan,
4. Hiçbir yerine “EVET” mührü basılmamış olan,
5. Siyasi partilere veya bağımsız adaylara ayrılan alanlardan birden fazlasına “EVET” mührü basılmış olan,
6. Birden fazla siyasi partiye veya bağımsız adaya ayrılan alana taşmış “EVET” mührü bulunan,
7. Sandığın ait olduğu seçim çevresinden başka bir seçim çevresi için düzenlenmiş olan,
8. Bütünlüğü bozulacak şekilde yırtılmış veya koparılmış olan,
9. Üzerine “EVET” mührü dışında veya “EVET” mührü yerine herhangi bir özel işaret, herhangi bir isim, imza kaşesi, mühür veya parmak izi basılmış olan,
10. Üzerinde yer alan siyasi partilere veya bağımsız adaylara ait bölümleri belirgin bir şekilde ve özel olarak karalanmış, çizilmiş veya işaretlenmiş olan,

11. Üzerinde yer alan matbu yazıların ve şekillerin dışında yazılar veya harfler veya sayılar yazılmış veya şekiller çizilmiş olan, birleşik oy pusulaları geçerli değildir.

Ancak aşağıdaki haller oy pusulalarını geçersiz kılmaz:

1. Zarfların açılması veya oyların okunması sırasında yırtılması.
2. Bütünlüğü bozulmaksızın bir kısmının kazaen yırtılması.
3. Herhangi bir şekilde lekelenmiş olup da bunun özel olarak işaret koymak amacıyla yapıldığının anlaşılamaması.

4. Birleşik oy pusulasının katlanarak zarfa konulması sebebiyle "EVET" mührü ile oy pusulasının arkasına basılan sandık kurulu mühür izinin oy pusulasının diğer kısımlarına geçmesi.

5. Bir siyasi parti veya bağımsız aday alanına basılan "EVET" mührünün sadece iki parti alanını ayıran çift çizgili bölgeye taşmış olması.

6. Başka bir siyasi partinin veya bağımsız adayın alanına taşmamak kaydıyla, bir siyasi partinin alanına birden çok "EVET" mührü basılması.

Belediye seçimlerinde, zarftan herhangi bir seçime ait birden fazla oy pusulası çıkması bu seçim için verilen oyları geçersiz kılar. Buna karşın, bu seçimlerde zarftan, sadece bir birleşik oy pusulası çıkmış olması o oyu geçersiz kılmayacağı gibi, zarftan çıkan oy pusulalarından bir seçime ait olanının geçersiz olması da diğerlerinin geçersiz sayılmasını gerektirmez.

Muhtar ile ihtiyar meclisi ve heyeti üyeliği seçimlerinde, oy pusulalarına "EVET" mührünün vurulmuş olması, bu oy pusulalarını geçersiz kılmaz."

MADDE 19- 298 sayılı Kanunun 105 inci maddesi başlığıyla birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Sandık sonuç tutanağının düzenlenmesi

Madde 105- Sandık kurulu, her seçim türü için ayrı hazırlanmış sandık sonuç tutanağını, iki nüsha olarak, sayım ve döküm işlemleri sırasında elde edilen bilgilere ve sayım ve döküm cetveli sonucuna göre düzenler. Bu tutanakların ait olduğu bölümüne, her seçim türüne ilişkin bilgiler eksiksiz olarak işlendikten sonra, başkan ve üyeler tarafından ad ve soyadları yazılarak imzalanır ve sandık kurulu mührü ile mühürlenir.

Yukarıdaki fıkra gereğince işlenmesi gereken bilgiler şunlardır:

1. Sandığın bulunduğu ilin, ilçenin ve seçim bölgesinin adı ile sandığın numarası.
2. Oy vermenin yapıldığı tarih ve gün.
3. Oy sandığının sandık kurulu üyeleri ve seçim yerinde bulunanlar önünde açılış saat ve dakikası ile şayet sandık saat 17.00'den sonra açılmış ise bunun sebebi.
4. Oy verme saati bitiminde sırada bekleyen ve oy kullandırılan seçmen sayısı.
5. İlçe seçim kurulundan teslim alınan toplam zarf sayısı ile kullanılmayarak artan zarf sayısı.
6. İlçe seçim kurulundan teslim alınan toplam oy pusulası sayısı ile kullanılmayarak artan oy pusulası sayısı.
7. Sandık seçmen listesinde yazılı olan seçmenlerin sayısı.
8. Sandık seçmen listesinde kayıtlı olmayan ancak bu Kanun gereği o sandıkta oy kullanan seçmen sayısı.
9. Oy kullanan seçmenlerin toplam sayısı.
10. Sandıktan çıkan zarf sayısı.
11. Geçerli zarf sayısı.
12. Geçersiz zarf sayısı ve geçersizlik sebebi.
13. Zarf sayısı oy kullanan seçmen sayısından fazla ise, eşitliği sağlamak amacıyla yakılan zarf sayısı.

14. Aynı zarf içinde birden fazla oy kullanılan belediye ve muhtarlık seçimlerinde, oy zarfı içinden eksik oy pusulası çıkmış ise, eksik çıkan oyların hangi seçim türüne ait olduğu ve sayısı.

15. İçinden hiç oy pusulası çıkmayan boş zarf sayısı.

16. İtiraz edilmeksizin geçerli sayılan oy pusulalarının sayısı.

17. İtiraz üzerine geçerli sayılan veya hesaba katılan oy pusulası toplamı.

18. Geçerli oy pusulalarının toplamı.

19. Geçersiz sayılan oy pusulası sayısı ve geçersizlik sebebi.

20. Hesaba katılmayan oy pusulası sayısı ve hesaba katılmama sebebi.

21. Geçersiz sayılan veya hesaba katılmayan oy pusulası toplamı.

22. Siyasi partilerin ve bağımsız adayların aldıkları toplam geçerli oyların yazı ve rakamla belirtilecek sayısı.

23. Oylama iş ve işlemlerine ve oyların sayım ve dökümüne dair yapılan şikayetlerle bunlara ait kararların nelerden ibaret bulundukları.

24. Birden fazla sayım ve döküm yapılmış ise, sayısı.

25. Sayım ve döküm sonucunun başkan tarafından orada hazır bulunanlara ilân edildiği.

Sandık sonuç tutanağının onaylı bir sureti, sandık kurulu tarafından sandık çevresi içinde herkesin görebileceği bir yere asılır. Bu tutanaklar oy verme gününden itibaren bir hafta süreyle asılı kalır.”

MADDE 20- 298 sayılı Kanunun 106 ncı maddesi başlığıyla birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Müşahitlere verilecek tutanak

Madde 106- Sandık kurulu, sandık sonuç tutanağını düzenledikten sonra, bu tutanakta yer alan bilgilere göre, o seçim çevresinde seçime katılan ve talep eden siyasi parti ve bağımsız adayların müşahitlerine verilmek üzere, her seçim türü için özel olarak hazırlanmış müşahit tutanağını düzenler.

Bu tutanakların ait olduğu bölümüne aşağıdaki bilgiler eksiksiz olarak işlendikten sonra, başkan ve üyeler tarafından ad ve soyadları yazılarak imzalanır ve mühürlenir.

1. Sandığın bulunduğu ilin, ilçenin ve seçim bölgesinin adı ile sandığın numarası.

2. Oy vermenin yapıldığı tarih ve gün.

3. Sandık seçmen listesinde yazılı olan seçmenlerin sayısı.

4. Sandık seçmen listesinde kayıtlı olmayan ancak Kanun gereği o sandıkta oy kullanan seçmen sayısı.

5. Oy kullanan seçmenlerin toplam sayısı.

6. Sandıktan çıkan zarf sayısı.

7. Geçerli zarf sayısı.

8. Geçersiz zarf sayısı ve geçersizlik sebebi.

9. Zarf sayısı oy kullanan seçmen sayısından fazla ise, eşitliği sağlamak amacıyla yakılan zarf sayısı.

10. Aynı zarf içinde birden fazla oy kullanılan belediye ve muhtarlık seçimlerinde, oy zarfı içinden eksik oy pusulası çıkmış ise eksik çıkan oyların hangi seçim türüne ait olduğu ve sayısı.

11. İçinden hiç oy pusulası çıkmayan boş zarf sayısı.

12. İtiraz edilmeksizin geçerli sayılan oy pusulalarının sayısı.

13. İtiraz üzerine geçerli sayılan veya hesaba katılan oy pusulası toplamı.

14. Geçerli oy pusulalarının toplamı.

15. Geçersiz sayılan oy pusulası sayısı ve geçersizlik sebebi.

16. Hesaba katılmayan oy pusulası sayısı ve hesaba katılmama sebebi.

17. Geçersiz sayılan veya hesaba katılmayan oy pusulası toplamı.

18. Siyasi partilerin ve bağımsız adayların aldıkları toplam geçerli oyların yazı ve rakamla belirtilecek sayısı.

Bu tutanaklar, talep halinde öncelikle sandık kurulunun siyasi partili üyelerine verilir. Ancak bu halde, o partinin müşahidine ayrıca tutanak verilmaz.

Müşahit tutanakları, çok yapraklı kopyalı suret biçiminde hazırlanır. Bu halde suretler de ayrıca sandık kurulu mührü ile mühürlenir ve imzalanır.

Sandık kuruluna, her seçim türü için oy pusulasındaki siyasi parti ve bağımsız aday sayısından beş fazla sayıda müşahit tutanağı verilir.”

MADDE 21- 298 sayılı Kanunun 108 inci maddesi başlığıyla birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Seçim sonuçlarının ilçe seçim kurullarınca birleştirilmesi ve denetlenmesi

Madde 108- Sandık kurullarından gelen sonuç tutanaklarının, ilçe seçim kurullarınca birleştirilmesi ve seçim sonuçlarının belirlenmesi işlemleri, açık ve aralıksız olarak yapılır.

İlçe seçim kurulunun yapacağı sayım, döküm ve birleştirme işlemleri sırasında, siyasi partilerin aday ve müşahitleri ve bağımsız adaylar ve müşahitleri ile ilçe seçim kurullarındaki siyasi parti temsilcileri istedikleri takdirde hazır bulunurlar. Hazır bulunan bağımsız aday ve müşahitleri üçten fazla olursa ad çekilerek, adı ilk çıkanlardan üçü bu işlemleri takip etmek üzere kalabilirler. Siyasi parti aday ve müşahitleri için ad çekme yapılmaz. Bu işlemlerde hazır bulunanlara, birleştirme iş ve işlemlerini yakından takip edebilecekleri bir yer ayrılır.

İlçe seçim kurulu, sandık kurullarından gelen sandık sonuç tutanaklarını, geldikçe almakla beraber, aralıksız olarak çalışır ve gelen tutanakları, her seçim türü ve çevresine ait özel tutanaklara sandık numara sırasına göre işlemek suretiyle birleştirmeye devam eder. En son sandık sonuç tutanağı geldikten sonra, ilçe dahilindeki bütün sandık sonuç tutanaklarının birleştirilmesi tamamlanarak, bunun sonucu bir tutanakla tespit edilir. Bu işlemler, Kanunda belirtilen usul ve esaslara uygun olmak şartıyla, Yüksek Seçim Kurulunca belirlenecek usul ve esaslar çerçevesinde, bilgisayar ortamında da yapılabilir.

İlçe seçim kurulunun düzenleyeceği birleştirme tutanaklarına;

1. Seçimin türü ile seçimin yapıldığı il seçim çevresi ve ilçe adı,
 2. İlçe seçim kurulu adı,
 3. Tutanak sayfa numarası,
 4. Teselsül sırasına göre sandık kurulu numarası,
 5. Sandığın bulunduğu seçim bölgesinin adı,
 6. Sandık seçmen listesinde yazılı seçmenlerin sayısı,
 7. Oy kullanan seçmenlerin sayısı,
 8. İtiraz edilmeksizin geçerli sayılan oy pusulalarının sayısı,
 9. İtiraz edilen fakat geçerli sayılan oy pusulalarının sayısı,
 10. Geçerli oy pusulalarının toplamı,
 11. Geçersiz oy pusulalarının toplamı,
 12. Geçerli oyların siyasi parti veya bağımsız adaylara veya kendilerine oy verilen kimselere göre dağılımı,
 13. Yüksek Seçim Kurulunca gerekli görülen diğer bilgiler,
- rakam ve yazı ile yazılır.

Birleştirme işlemi için birden fazla tutanak kullanılmış ise, her tutanağa sıra numarası verilir.

İlçe birleştirme tutanağı imzalanmadan önce; birleştirmesi yapılan sandık sonuç tutanaklarının tamamını gösterir bir döküm cetveli, ilçe seçim kurulunun siyasi partili üyelerine de birer nüsha çoğaltılarak verildikten sonra, o tutanakta birleştirmesi yapılan sandık sonuç tutanakları ilçe seçim kurulunda, başkanın görevlendireceği memur üyelerden biri tarafından, yüksek sesle okunmak suretiyle, ilçe birleştirme tutanağına işlenen bilgilerde

yanlışlık olup olmadığı denetlenir. Başkan, denetim sırasında tespit edilen yanlışlıkları tutanağa geçirmek üzere, kurulun diğer memur üyesini görevlendirir.

Denetim işlemi sonucunda, bir denetim tutanağı düzenlenir ve bu tutanak başkan ve üyelerce imzalanır.

Denetim işlemi tamamlandıktan sonra, varsa düzeltmeler yapılarak hazırlanan ilçe birleştirme tutanağı, kurul başkanı ve üyelerince imzalanır ve sonuçlar hazır bulunanlara sözlü olarak ilân edilir.

İlçe birleştirme tutanağının onaylı bir sureti, ilçe seçim kurulunda herkesin inceleyebileceği uygun bir yere, bir hafta süreyle asılmak suretiyle ilân edilir.

İlçe birleştirme tutanağının ve denetim tutanağının imzalı ve mühürlü birer sureti, ilçe seçim kurulu başkanınca, kurulun siyasi partili üyelerine verilir. Ayrıca, ilân süresi içinde yazılı talepte bulunan ve o seçim çevresinde seçime katılan siyasi parti ilçe başkanlıklarına ve bağımsız adaylara da bir defaya mahsus olmak üzere verilir.

Birden çok ilçe seçim kurulu bulunan ilçelerde, her ilçe seçim kurulu, kendisine bağlı bulunan sandık kurullarından gelen sandık sonuç tutanaklarını, yukarıda belirtilen usule göre birleştirdikten sonra, düzenleyeceği denetim ve birleştirme tutanağının onaylı birer suretini, bir numaralı ilçe seçim kuruluna teslim eder. Birinci ilçe seçim kurulu, aldığı bu tutanaklardaki sonuçları, kendi düzenlediği özel tutanağa, sütun başlıkları altına toplam sayıları yazmak suretiyle veya ayrı bir tutanak düzenleyerek birleştirme işlemini yapar. Birinci ilçe seçim kurulunun düzenleyeceği ilçe birleştirme tutanağının ilânı ve siyasi parti ve adaylara verilmesi hususunda da yukarıdaki fıkra göre işlem yapılır.

Yukarıdaki fıkralara göre hazırlanan ilçe birleştirme tutanağı ile denetim tutanağının onaylı birer sureti, ilçe seçim kurulu başkanı ile en az iki üye tarafından, en kısa sürede il seçim kuruluna teslim edilir. Bu tutanaklar ayrıca elektronik ortamda da gönderilir.

Asıl ve geçici ilçe seçim kurulu başkanları, sayım, döküm ve birleştirme iş ve işlemlerinin yapıldığı yerlerde, sandık kurulu başkanlarının, sandık çevresinde sahip oldukları yetkileri kullanabilirler.”

MADDE 22- 298 sayılı Kanunun 128 inci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Madde 128- Sandık kurullarının kararları, oyların sayım ve dökümü ile tutanakların düzenlenmesine ilişkin iş ve işlemleri aleyhine, ilçe seçim kuruluna itiraz olunabilir.

Bu itirazlar, sandık sonuç tutanağının düzenlenip başkan ve üyeler tarafından imzalanmasına kadar sözlü veya yazılı, sandık kurulları vasıtasıyla yapılabileceği gibi, oy verme gününden sonraki salı günü saat 15.00'e kadar doğrudan ilçe seçim kurullarına yazılı olarak yapılabilir.

Sandık başı iş ve işlemlerine karşı, ilçe seçim kuruluna itiraz edilebilmesi için, önce sandık kuruluna şikayet veya itirazda bulunulmuş olması şart değildir.

İlçe seçim kurulları, itirazları en geç itirazın yapıldığı tarihten sonraki ikinci gün saat 17.00'ye kadar karara bağlar. İtirazı yapan hazır ise, karar kendisine bildirilir; değilse tebliğ edilir.

İlçe seçim kurulları, yukarıda gösterilen itiraz süresi sona ermeden veya süresinde yapılan itirazları inceleyip bir karara bağlamadan önce, ilçe birleştirme tutanağını düzenleyemez. Bu hükme rağmen, bu tutanağın düzenlenmiş olması, üst seçim kurullarına itiraz için Kanunda öngörülen sürelerle başlangıç teşkil etmez.”

MADDE 23- 298 sayılı Kanunun 153 üncü maddesine aşağıdaki fıkralar eklenmiştir.

“Seçim günü, sandık seçmen listesinde kayıtlı olan seçmenin, sandık alanına girmesine veya oy kullanmasına, kanuna aykırı biçimde engel olan kimse, bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

O seçim çevresinde yapılan seçimlerde, oy kullanma hakkına sahip olan bir seçmenin, oy kullanmaya gitmesine veya sandık alanına girmesine veya oy kullanmasına engel olmak amacıyla, tehdit veya cebir veya şiddet kullanan kimse, üç yıldan beş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Bu fiillerin birden fazla seçmene karşı işlenmesi halinde, verilecek ceza üçte birden yarısına kadar artırılır.”

MADDE 24- 10/6/1983 tarihli ve 2839 sayılı Milletvekili Seçimi Kanununun 14 üncü maddesinin ikinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“İlgili parti teşkilatı, bu tebliğden itibaren iki gün içinde, o çevrelerin listelerindeki eksikleri tamamlar. Aksi takdirde, o siyasi parti, yukarıdaki madde hükmü saklı kalmak kaydıyla, adayları eksik kalan seçim çevresinde, eksik liste ile seçime katılır.”

MADDE 25- 2839 sayılı Kanunun 26 ncı maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Madde 26- Milletvekili seçimlerinde birleşik oy pusulaları kullanılır.

Milletvekili seçimlerinde kullanılacak birleşik oy pusulaları, aşağıdaki esaslar dahilinde hazırlanır:

a) Birleşik oy pusulaları, her seçim çevresinde, seçime katılan siyasi parti ve bağımsız aday sayısı gözönünde tutularak, beyaz renkte ve üzerinde “Türkiye Cumhuriyeti Yüksek Seçim Kurulu” filigranı bulunacak şekilde, Yüksek Seçim Kurulu tarafından bastırılır.

b) Siyasi partilerin oy pusulasında kullanılacak özel işareti, adı ve kısaltılmış adının belirlenmesinde, parti tüzüğü esas alınır. Tüzüklerine göre, kısaltılmış adları mevcut olmayan siyasi partilerin, birleşik oy pusulalarında tam adı yazılır.

c) Birleşik oy pusulasında siyasi partilerin özel işaretleri, tüzüğüne uygun biçimde renkli olarak bastırılır.

d) Birleşik oy pusulalarında, bağımsız adaylar için herhangi bir özel işaret veya ibare kullanılamaz.

e) Birleşik oy pusulalarının üst, sağ ve sol kenar boşlukları en az 2 cm olur.

f) Birleşik oy pusulasının başlığına, rakamla, yapılan seçimin dönemi yazıldıktan sonra, bu ibarenin yanına büyük harflerle, “Milletvekili Genel Seçimi Siyasi Partiler Birleşik Oy Pusulası” ibaresi, şayet oy pusulasının ait olduğu seçim çevresinde bağımsız adaylar varsa, “Milletvekili Genel Seçimi Siyasi Partiler ve Bağımsız Adaylar Birleşik Oy Pusulası” ibaresi, ortalı biçimde yazılır. Yapılan seçim ara seçim niteliğinde ise, yukarıda yeralan genel sözcüğü yerine “Ara” sözcüğü yazılır. Bu ibarenin altına, seçim çevresinin adı ve varsa numarası büyük harflerle yazılır.

g) Birleşik oy pusulasının başlık yazısının altında, 2 cm aralık bırakılarak, her siyasi parti için 4 cm genişliğinde, kenarları çizili birer dikey sütun ayrılır. Sütunlar, seçime katılan siyasi parti temsilcileri huzurunda, Yüksek Seçim Kurulu tarafından çekilen kura sırasına göre, soldan sağa doğru yan yana sıralanır ve aralarında 0,75 cm aralık bırakılır.

h) Siyasi partilerden herbirine ait sütunda, yukarıdan aşağıya doğru sırasıyla;

1. Kenarları 3 cm olan bir kare içine yerleştirilecek parti özel işareti,

0,5 cm aralık,

14 punto, koyu renkte ve büyük harfle yazılacak partinin kısaltılmış adı,

11 punto ve büyük harfle yazılacak partinin tam adı,

10 punto, koyu renkte ve baş harfleri büyük şekilde, parti genel başkanının nüfus kayıt

örneğindeki adı ve soyadı,

2. 2 cm aralık,

3. Sütun çizgilerine ortalı olarak yerleştirilecek 2,5 cm çapında boş daire,

4. 2 cm aralık,

yer alır. Ancak siyasi partilerin adayları birleşik oy pusulasına yazılmaz.

1) Bağımsız adaylar, birleşik oy pusulasının en sağ tarafındaki siyasi parti sütunundan sonra ve aynı hizada olmak üzere, 0,75 cm aralık bırakılarak, dikey ve kalın bir çizgi çizildikten ve bu çizgiden sonra 0,75 cm boşluk bırakıldıktan sonra, aşağıdaki şekilde yerleştirilir:

1. Her bağımsız aday için, kenarları 4 cm olan bir kare ile bu karenin içine 2,5 cm çapında boş daire çizilir. Bu dairenin 0,5 cm altına, 10 punto, koyu renkte ve baş harfleri büyük şekilde, adayın, nüfus kayıt örneğindeki adı ve soyadı ortalı biçimde yazılır.

2. Birden fazla bağımsız aday varsa, bağımsız adaylara ait her kare, aralarında 0,75 cm boşluk bırakılarak ad sırasına göre, alt alta yerleştirilir. Ancak, alt alta en fazla iki bağımsız aday yer alabilir. Sonraki bağımsız adaylar aynı usulle oy pusulasının sağ tarafına doğru yerleştirilir. Her kare arasına 0,75 cm boşluk konur. Bağımsız adaylar bittikten sonra 1 cm boşluk bırakıldıktan sonra dikey bir çizgi çizilir.

3. Siyasi parti sütunlarının altında hiçbir surette bağımsız adaylara yer verilmez.

i) Yurt dışı seçmenler tarafından kullanılacak birleşik oy pusulaları, bu maddede öngörülen usul ve esaslara göre hazırlanır.”

MADDE 26- 298 sayılı Kanunun 84 üncü maddesi ile 85 inci maddesinin ikinci fıkrası ve 99 uncu maddesi yürürlükten kaldırılmıştır.

MADDE 27- Bu Kanun, yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 28- Bu Kanun, Bakanlar Kurulu tarafından yürütülür.

ASLI GİBİDİR

Dr. İrfan NEZİROĞLU
Bakanlar ve Kararlar Müdürü